gemeente Schiedam

Omgevingsprogramma Klimaat
Schiedam 2026

Deelprogramma Klimaatmitigatie

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Waar Schiedam nu staat 4

3. Wat Schiedam gaat doen 7

3.1 Gebouwde Omgeving 8
Verminderen van het energiegebruik
Verduurzamen van de energievraag
Maatschappelijk vastgoed

3.2 Industrie & werklocaties 24
Bedrijventerreinen in Schiedam
Brede aanpak verduurzaming bedrijven
Optimaal benutten van netcapaciteit

3.3 Circulaire Samenleving 28
Gemeentelijke processen en dienstverlening
Bedrijven(terreinen)
Bewoners

3.4 Duurzame Mobiliteit 33

3.5 Samen Ontwikkelen 35

4. Financiën 37

4.1 Maatregelen overzicht 37

4.2 Aanvullende middelen 41

5. Looptijd 43

6. Monitoring en evaluatie 47

7. Overzicht gebruikte afkortingen en bronnen 48

Versiebeheer

Datum: 17 maart 2026
Versie: besluitvorming college van B&W (na ter inzage legging)
Auteur: Justus Terlouw

1 Inleiding

In de Schiedamse Omgevingsvisie (2025) staat geschreven dat de stad in 2050 CO_2-neutraal wil zijn. Om deze doelstelling te bewerkstelligen zet Schiedam in op een energietransitie, gericht op energiebesparing, circulariteit en de toepassing van hernieuwbare energiebronnen. Op 22 oktober 2020 heeft de gemeenteraad het Klimaatbeleidsplan 'Een wereld te winnen' vastgesteld. Dit plan bevat de belangrijkste contouren van het gemeentelijk klimaatbeleid, en beschrijft waar de gemeente in dit kader mee van doen heeft en krijgt.

Het klimaatbeleid is van grote invloed op het dagelijks leven van de Schiedammers. Met de in dit deelprogramma geformuleerde maatregelen wil de gemeentelijke organisatie samen met andere partijen in de stad de invloed op klimaatverandering zo veel mogelijk beperken. Dit document kijkt vooruit naar de doelstellingen tot en met 2030 en de maatregelen die nodig zijn om de doelen te realiseren. Met het realiseren van de doelen, voldoet de gemeente aan de ambities die het Rijk heeft geformuleerd. Het gaat hierbij om de volgende doelstellingen uit het Klimaatbeleidsplan:

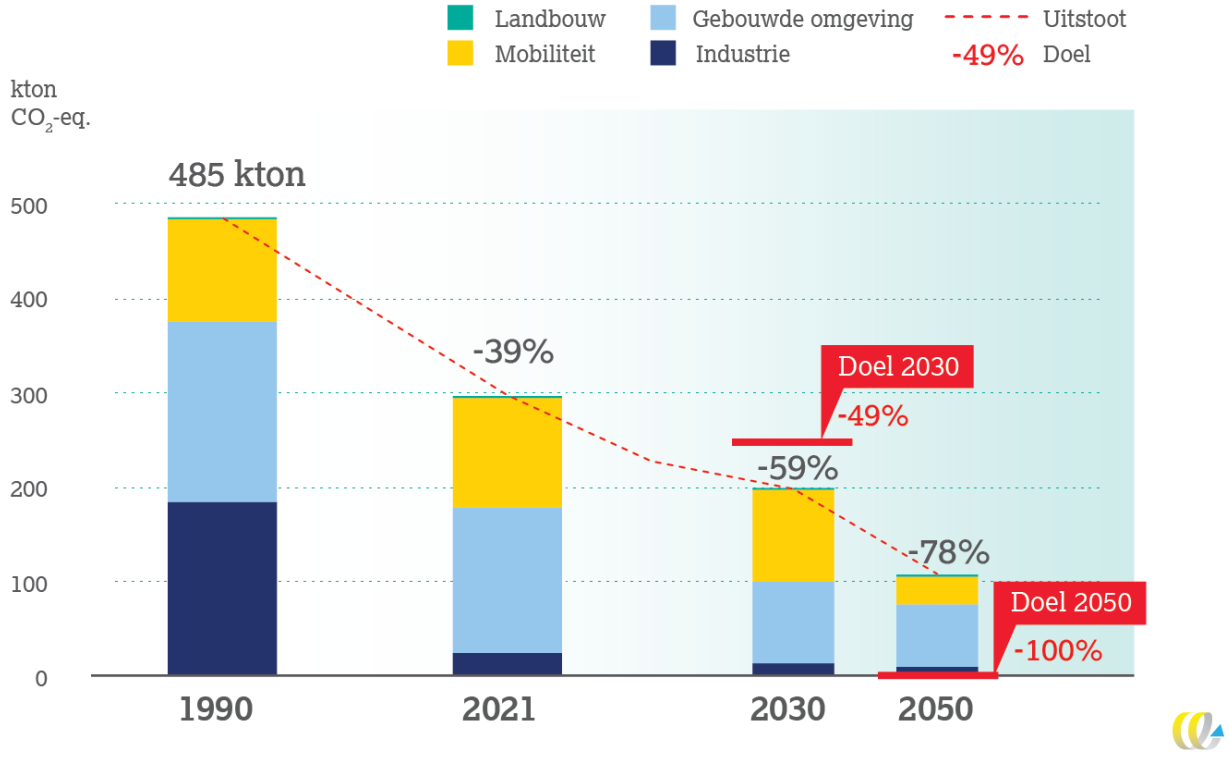
1. 49% minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990
2. In 2050 is Schiedam CO_2-neutraal
3. Iedereen kan meedoen in de energietransitie

Zowel in de Omgevingsvisie als in het Klimaatbeleidsplan staat aangegeven dat Schiedam in 2050 CO_2-neutraal is. Een belangrijke vraag daarbij is wat er meetelt in de CO_2-uitstoot van de gemeente Schiedam en wat niet. Er zijn twee verschillende manieren om CO_2-uitstoot te meten: de bronbenadering en de verbruiksbenadering. In de doelstellingen voor de beperking van CO_2-uitstoot, wordt de *verbruiksbenadering gebruikt*, omdat de focus ligt op het eindgebruik van fossiele energie. In de begrippenlijst in de Introductie worden beide benaderingen kort toegelicht. De definities die Schiedam gebruikt, zijn afgeleid uit de Klimaatmonitor. De Klimaatmonitor bevat online informatie over de CO2-uitstoot, energiegebruik, opwek van hernieuwbare energie en een scala aan onderliggende indicatoren voor alle gemeenten, regio's en provincies.

2 Waar Schiedam nu staat

De gemeente heeft in kaart laten brengen welke ontwikkelingen en plannen in welke mate bijdragen aan de beoogde CO_2-reductie doelstellingen. Voor het verlagen van de CO_2-uitstoot in Schiedam wordt ook de invloed van het landelijk beleid en Nationale prestatieafspraken woningcorporaties meegerekend. Een belangrijk onderdeel daarvan is de landelijke overgang naar duurzame elektriciteit: deze zorgt in Schiedam in 2030 alleen al voor een reductie van 17% van de CO_2-uitstoot ten opzichte van 1990[1].

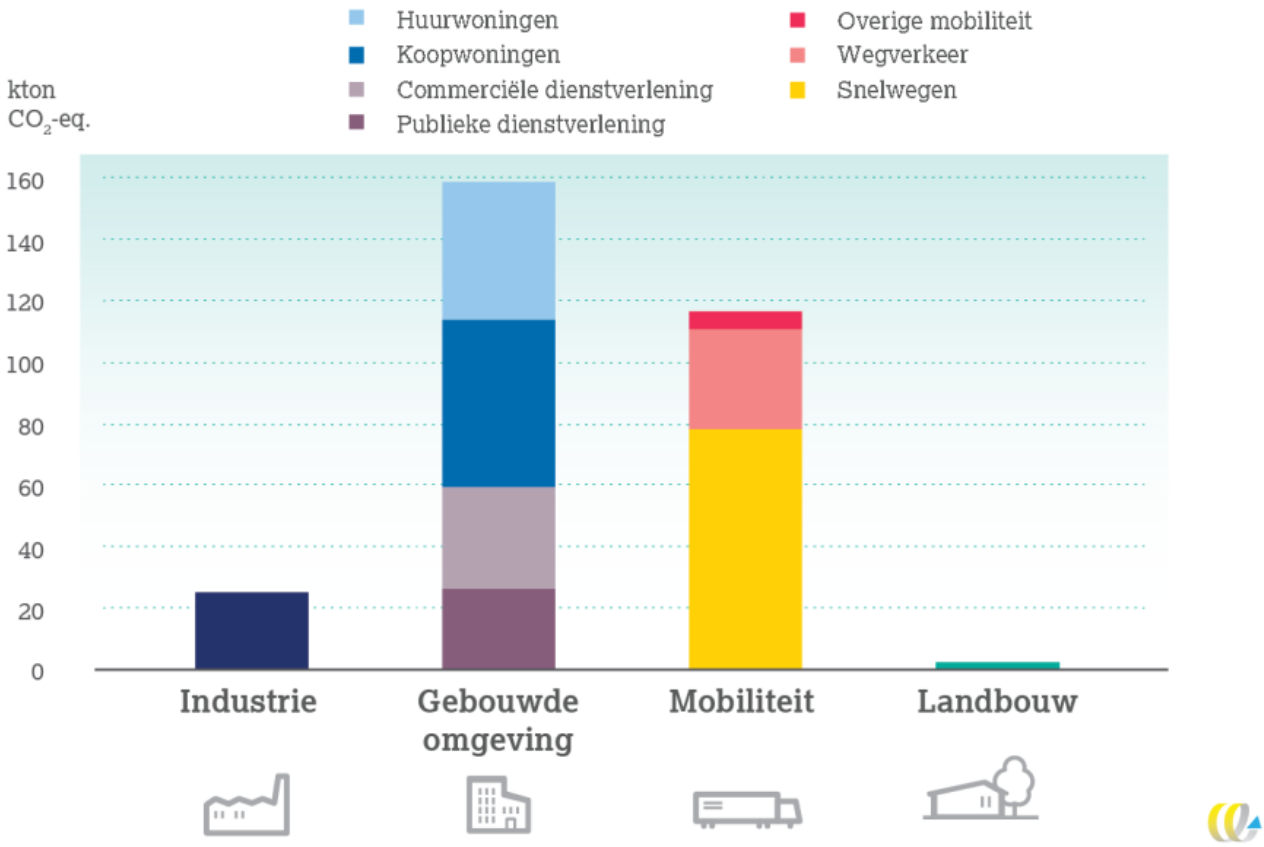
Op het moment van schrijven is het beeld voor Schiedam ten aanzien van de uitstoot van broeikasgassen (omgerekend naar CO_2-equivalenten) weergegeven in Figuur 1. Verschillende gassen hebben een verschillend broeikaseffect, en om een totaalbeeld van het broeikaseffect te laten zien, worden eenheden broeikasgassen omgerekend naar het aantal eenheden CO_2 waaraan ze gelijk zijn. Met CO_2-equivalenten worden de uitstoot van eenheden CO_2 en de naar CO_2-eenheden omgerekende broeikasgassen bedoeld.

Figuur 1: Overzicht gerealiseerde en verwachte reductie CO_2-equivalenten Schiedam (bron: CE Delft)

Voor de monitoring van de CO_2-uitstoot in Schiedam heeft de gemeente CE Delft ingehuurd. Volgens de rapportage van CE Delft stevent de gemeente af op een reductie van de CO_2-uitstoot van 59% in 2030 ten opzichte van 1990, mits zij de voorgenomen beleidsplannen op het gebied van wonen, mobiliteit en energie uitvoert. In kiloton (kton) CO_2-equivalenten was de uitstoot in 1990: 485 kton, in 2021: 297 kton en is de verwachte uitstoot in 2030: 198 kton. In deze prognose is rekening gehouden met de bevolkingsontwikkeling van Schiedam.

De in Figuur 1 weergegeven reductie van de CO_2-uitstoot houdt rekening met de uitvoering van de Transitievisie Warmte met als startwijken Groenoord, Sveaparken en Nieuwland. Daarnaast worden isolatieprogramma's en verduurzaming van de openbare verlichting meegenomen. Verder wordt rekening gehouden met uitvoering van plannen in lijn met de Woonvisie en het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit. Om de doelstelling van 49% CO_2-reductie in 2030 te behalen, zal Schiedam dus in ieder geval bovenstaande plannen moeten uitvoeren. Bovendien is reductie van CO_2-uitstoot niet de enige doelstelling; Schiedam vindt het belangrijk dat iedereen mee kan doen aan de energietransitie. Ook hiervoor zijn maatregelen nodig.

Figuur 2: Verdeling van broeikasgasemissies over de (deel)sectoren in 2021 (bron: CE Delft)

Kanttekeningen en aandachtspunten

De verwachte reductie in CO_2-uitstoot in 2030 t.o.v. 1990 zoals door CE Delft berekend (59%), ligt ruim boven de gemeentelijke doelstelling van 49%. Hoewel het erop lijkt dat Schiedam de doelstelling voor 2030 gaan halen, zijn er kanttekening en aandachtspunten:

- Het Schiedamse resultaat is grotendeels te danken aan het vertrek van de glasfabriek. Zonder het vertrek van de glasfabriek zou de emissiereductie in 2030 beperkt zijn tot 40%[2] t.o.v. 1990.
- Voor het realiseren van de doelstelling is het uitgangspunt dat Schiedam alle plannen die in reeds vastgestelde documenten staan, ook daadwerkelijk binnen de voorgenomen termijn gaat uitvoeren. Echter, de beoogde planning zoals in de Transitievisie Warmte is opgenomen voor het aardgasvrij maken van Nieuwland en Sveaparken, wordt niet gehaald. Dit wegens het feit dat landelijk beleid rondom warmtenetten lang op zich heeft laten wachten, in combinatie met de complexiteit van de uitvoering in Groenoord. Ook de uitvoering van mobiliteitsbeleid blijft achter, waardoor de beoogde CO_2-reductie in deze categorie niet wordt gehaald. Dat terwijl de CO_2-uitstoot van mobiliteit in de periode 1990 - 2021 zelfs is toegenomen.
- Veel plannen hebben een lange uitvoeringstermijn, zoals verduurzaming van woningen en maatschappelijk vastgoed. Ondanks de gunstige prognose zal Schiedam nog steeds met volle vaart aan de slag moeten om alle benodigde maatregelen uit te voeren, om zo de doelstelling voor 2030 te kunnen behalen. Bovendien is de verwachte reductie in 2050 nu 78%. Dat betekent dat er aanvullende maatregelen nodig zijn om in 2050 op 100% reductie uit te komen.

- De Schiedamse doelstelling is 49% reductie in uitstoot van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990 (Klimaatbeleid gemeente Schiedam). Hierbij worden in praktijk de broeikasgassen omgerekend naar CO_2-equivalenten en is het uitgangspunt 49% reductie in CO_2-uitstoot. Op landelijk niveau zijn broeikasgassen ook vertaald naar CO_2-equivalenten en is de doelstelling in de Klimaatwet (EZK 2023b, zie tabel 1.3) gesteld op 55% reductie in 2030 ten opzichte van 1990, met als streven 60% reductie in 2030.
- De data over de industrie is relatief onnauwkeurig. Regelmatig ontbreken bedrijven in de data. Voor meer zekerheid over de cijfers is aanvullend onderzoek nodig.
- Een deel van de maatregelen is uiteindelijk afhankelijk van een particulier besluit van inwoners en bedrijven. Hun besluiten worden mede beïnvloed door financiële mogelijkheden en landelijke beleids- en prijsontwikkelingen, zoals al of niet verplichte invoering van een (hybride) warmtepomp, de hoogte van de belasting op gasverbruik en afbouw van de salderingsregeling.

Aanzicht op De Glasfabriek

3 Wat Schiedam gaat doen

In dit hoofdstuk worden per aandachtsgebied de maatregelen besproken die Schiedam in de komende jaren gaat nemen om de drie genoemde doelstellingen te bereiken. In 4.1 Maatregelen overzicht staat een overzichtstabel waarin alle maatregelen worden weergegeven. De maatregelen worden ingedeeld aan de hand van de hoofdonderwerpen zoals weergegeven in Tabel 1.

Onderwerp	Focuspunten
Gebouwde Omgeving	• Verduurzamen van het woningbestand, met focus op isolerende maatregelen en het bestrijden van energiearmoede; • Verduurzamen van energiebronnen in bestaande wijken en buurten, met focus op Groenoord en Sveaparken; • Verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.
Industrie en Werklocaties	• Hulp bij efficiënter energieverbruik bij bedrijven, met een focus op het verduurzamen van bedrijventerreinen; • Behouden van voldoende transportcapaciteit op het elektriciteitsnet voor toekomstige ontwikkelingen en groei.
Circulaire Samenleving	• Het reduceren en hergebruiken van grondstoffen- en materialen, bekeken vanuit de gemeente, bedrijven en bewoners.
Duurzame Mobiliteit	• Het verminderen en verduurzamen van het verkeer in de stad; • In gesprek met Rijkswaterstaat onderzoeken wat de mogelijkheden zijn om de snelheid op de rijkswegen rond Schiedam te reduceren.
Samen Ontwikkelen	• Bewustwording van en bijdragen aan het beperken van klimaatverandering door en samen met bewoners, bedrijven, onderwijs, arbeidsmarkt en alle andere maatschappelijke partners wordt hier toegelicht.

Tabel 1: Onderwerpen deelprogramma Klimaatmitigatie

3.1 Gebouwde Omgeving

CO_2-uitstoot in de gebouwde omgeving is op dit moment vooral gerelateerd aan het energieverbruik in woningen en gebouwen. Om CO_2-uitstoot te verminderen, is het belangrijk te kijken naar het verminderen van het energieverbruik. Dit kan door energiebesparingsactiviteiten en door het isoleren van gebouwen. Ook wordt CO_2-uitstoot verminderd door zoveel mogelijk verduurzaming van het resterende energieverbruik. Tenslotte is het belangrijk om slim om te gaan met alle energieverbruik, niet alleen het deel dat niet verduurzaamd kan worden, maar ook om vraag en aanbod van duurzame bronnen op elkaar af te stemmen. Het energiesysteem wordt zo dynamischer.

Om te bereiken dat iedereen kan meedoen, is het belangrijk om te kijken naar betaalbaarheid van energie en het tegengaan van energiearmoede. Zeker omdat in 2027 het Emissiehandelssysteem (European Trading System) ETS-2 ingaat, waardoor ook voor verwarming van woningen en autorijden emissierechten nodig zijn, wat naar verwachting gaat leiden tot hogere prijzen. Ook is het van belang om ervoor te zorgen dat er voldoende energie en transportcapaciteit beschikbaar blijft om in de groei van woningen, maatschappelijke en bedrijfsgebouwen te kunnen voorzien.

In 3.1 wordt ingegaan op maatregelen gerelateerd aan woningen, gemeentelijk vastgoed en openbare ruimte. Daarbij ligt de focus op de lokale isolatieaanpak, beperking van energiearmoede, het project Nieuwe Energie voor Groenoord en de eerste stappen in Sveaborg. In 3.2 komen industrie en overige werklocaties aan bod.

Verminderen van het energieverbruik

Schiedamse woningvoorraad

Schiedam heeft 38.089 woningen (peildatum: 2023). Daarvan hebben er 21.595 een A t/m C label en 16.494 een D t/m G label. Het is belangrijk om te benoemen dat van circa een derde van de woningen geen energielabels bekend zijn en dat een deel van de energielabels gebaseerd is op een schatting in plaats van een meting. Ook zegt het energielabel van een woning niet altijd iets over het energieverbruik van het huishouden.

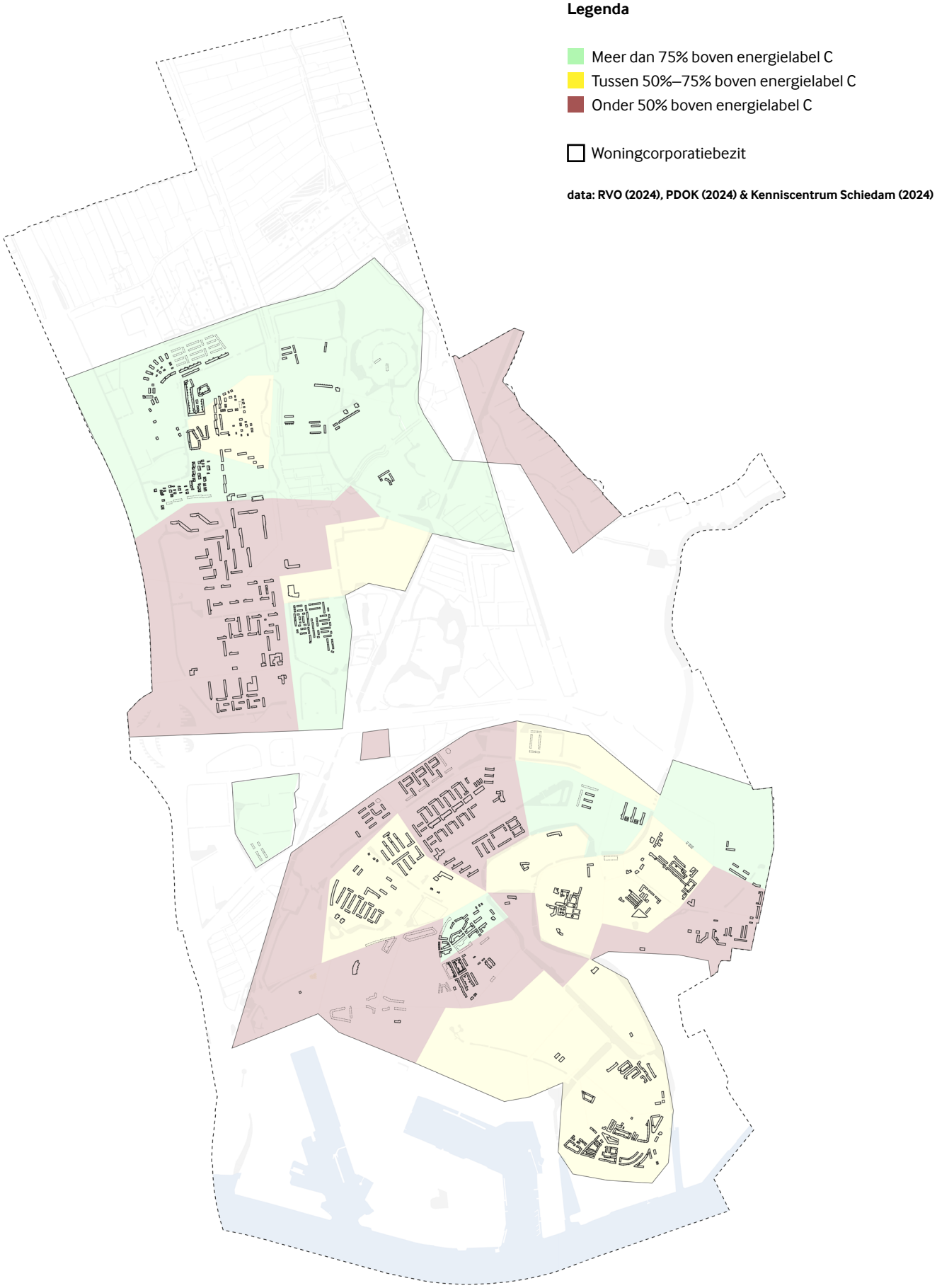
Labelverdeling Woningen Schiedam		Huur Woonplus		Particuliere verhuur		Eigenaar bewoners	
		Met label	Geschat label	Met label	Geschat label	Met label	Geschat label
D	6.230	2.069	0	1.261	540	1.107	1.253
E	4.900	1.851	0	667	338	911	1.133
F	2.808	572	0	569	195	755	717
G	2.556	668	0	615	255	500	518

Tabel 2: Bekende en geschatte energielabels in Schiedam (bron: kenniscentrum Schiedam).

In de komende decennia worden er veel nieuwe woningen gebouwd als vervanging van bestaande woningen en als uitbreiding op het huidige woningaanbod. Bij nieuwe woningen wordt uitgegaan van Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB)[3], zo wordt bijvoorbeeld Schieveste energieneutraal en aardgasvrij ontwikkeld.[4] Voor nieuwbouwwoningen geldt dat het sinds 1 juli 2018 niet meer is toegestaan om een bouwvergunning aan te vragen met een gasaansluiting.

De focus ligt bij het isoleren van woningen met labels D tot en met G. Het Rijk heeft met de woningcorporaties in Nationale prestatieafspraken woningcorporaties afgesproken dat zij vanaf 2029 geen woningen meer verhuren die een E, F of G label hebben. Woningcorporatie Woonplus bezit in totaal 12.000 woningen in Schiedam, waarvan er 3.091 label E, F of G hebben (peildatum: 2024). Dit betekent dat deze woningen verduurzaamd, gesloopt of vervangen moeten worden, tenzij het monumenten betreft. Aangezien hiervoor al afspraken op nationaal niveau zijn gemaakt, hoeft Schiedam hiervoor geen aparte maatregel te treffen. Wel bieden we ook huurders ondersteuning via Energiehulp (gratis uitvoering van kleine energiebesparende maatregelen). Daarnaast zijn er 6.894 woningen van eigenaar-bewoners en 4.440 woningen van particuliere verhuurders die label D tot en met G hebben. Ook deze bewoners helpt de gemeente met isoleren via het Servicepunt Woningverbetering en Energiehulp.

Figuur 3: Overzicht van het percentage energielabels ten opzichte van label C op buurtniveau (let op: niet alle energielabels zijn bekend) en het woningcorporatiebezit.

Nationaal Programma Nieuwland en Oost
Via het Nationaal Programma Nieuwland en Oost (NPNO) krijgen deze wijken extra aandacht en ruimte om op diverse maatschappelijke thema's stappen te zetten. Ook als het gaat om de energieprestatie van de bestaande woningvoorraad. Het Volkshuisvestingsfonds heeft Schiedam in 2024 een bijdrage toegekend voor de wijk Oost, waarmee in de komende tien jaar onder andere 500 woningen in appartementengebouwen verduurzaamd zullen worden. En in Nieuwland (Staatsliedenbuurt) zullen de 250 slechtste woningen worden gesloopt en het streven is dat daarvoor 650 nieuwe woningen zijn teruggebouwd in 2027. Ook worden aanvullend nog drie appartementengebouwen verduurzaamd.

Focus Servicepunt Woningverbetering

Het Servicepunt Woningverbetering (SWV) is al 20 jaar hét loket in Schiedam dat woningeigenaren informeert, adviseert, stimuleert en ontzorgt bij woningverbetering in de meest ruime zin van het woord. Het Servicepunt draagt zorg voor de leefbaarheid van wijken en buurten door woningeneigenaren te helpen met advies bij:

- Onderhoud van de woning
- Verduurzaming van de woning
- Funderingsproblematiek
- Activeren en begeleiden van VvE's
- Informeren over en verstrekken van financieringen en/of subsidies

Op bovenstaande onderwerpen geeft het SWV gratis onafhankelijk advies via telefoon, mail en bij voorkeur op locatie. Aan de hand van een adviesgesprek krijgen huiseigenaren meer inzicht in de bouwkundige staat van hun woning of appartementengebouw en op welke wijze zij de beste (eerste) stap kunnen zetten om deze energetisch te verbeteren. Met de dienstverlening van het SWV biedt de gemeente een unieke service aan huiseigenaren en wordt dagelijks actief gewerkt aan duurzaam beheer van de Schiedamse woningvoorraad.

Servicepunt Woningverbetering

EPBD IV
Op 24 april 2024 is de herziening van de richtlijn van de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD) IV vastgesteld door de Europese Raad en het Europese Parlement. Dit jaar worden onderdelen daarvan in de Nederlandse wetgeving verankerd, waarbij ook naar lokale overheden wordt gekeken voor de uitvoering. In Artikel 18 van deze herziene richtlijn is opgenomen dat per 80.000 inwoners een loket of "energiehuis" moet worden ingericht. Het uitgangspunt hiervan is dat op één plek (eenduidige) informatie, ondersteuning en communicatie te vinden is over verbetering en verduurzamingsmaatregelen van woningen en gebouwen.

Een dergelijk energiehuis moet zo worden ingericht dat het overal in Nederland dezelfde basisfaciliteiten biedt. Denk hierbij aan adviseurs en specialisten op het gebied van subsidieaanvragen, bouwtechnisch en bouwfysisch gebied, kostendeskundigheid en ook aan energieadvies. Het fysieke loket moet altijd bereikbaar zijn voor de inwoners van de gemeente. Met het SWV is Schiedam al grotendeels voorgesorteerd op deze ontwikkeling. De basis infrastructuur staat en de komende periode wordt gekeken op elke elementen het SWV kan worden aangepast om aan te sluiten van de EPDB IV richtlijnen.

Focus Lokale isolatieaanpak

Woningisolatie heeft een duidelijke link naar gezondheid en leefbaarheid, waardoor er een win-win situatie ontstaat als inspanningen in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) worden gecombineerd met die van het NPNO. Met het Nationaal Isolatieprogramma (NIP) heeft het Rijk voor de gemeente Schiedam € 5.111.160,- beschikbaar gesteld ten behoeve van de verduurzaming van slecht geïsoleerde woningen van eigenaar-bewoners en woningen van verenigingen van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties. In lijn met het coalitieakkoord gebruikt de gemeente deze gelden om de verduurzaming van de woonvoorraad te versnellen.

Vereniging van Eigenaren

De gemeente biedt sinds oktober 2024 de subsidieregeling VvE aanpak isolatie. Deze overkoepelende aanpak voor zowel koop- als huurwoningen biedt VvE's met een slechte energetische staat en met lage energielabels de mogelijkheid een subsidie verleend te krijgen voor het waterzijdig dynamisch inregelen van de warmte-installatie, wat tot 15% energiebesparing kan opleveren. Daarnaast kunnen deze VvE's € 2.000,- per huishouden aanvragen voor de uitvoering van isolerende maatregelen aan de thermische schil van de appartementen in diens VvE. De subsidieregeling loopt tot 31 december 2028 en beoogt minimaal 2147 huishoudens te begeleiden naar een energiezuinigere woning. Dit moet tevens bijdragen aan gezonde VvE's met een actief bestuur en een realistisch Meerjaren Onderhoudsplan (MJOP) voor verduurzaming.

Grondgebonden woningen

Er wordt een Doe-Het-Zelf regeling opgezet voor eigenaar-bewoners van grondgebonden woningen, gericht op het zelf uitvoeren van isolatiemaatregelen. De regeling wordt uitgevoerd door het Servicepunt Woningverbetering en start met huis-aan-huis verspreiding van informatiepakketten, waarin onder andere een aanbod voor een energiegesprek, workshopmogelijkheden en een voucherregeling wordt opgenomen. Bewoners

Isoleren

kunnen vervolgens een energiegesprek inplannen voor een warmtescan en advies, waarna zij praktische workshops kunnen volgen en instructiemateriaal ontvangen. Daarnaast is er technische ondersteuning via een loket en een uitleenservice van meetapparatuur. De vouchers t.h.v. € 1500,- per woning maken het mogelijk om materialen of apparatuur vooraf te financieren zonder achteraf subsidie aan te hoeven vragen. De looptijd van de regeling is tot en met december 2028.

Focus Bestrijding Energiearmoede

Sinds 2022 heeft Schiedam een aanpak ontwikkeld om energiearmoede in de stad tegen te gaan. Voor de uitvoering is de dienst 'Energiehulp' opgezet. De klussers van Energiehulp brengen kleine energiebesparende maatregelen aan in woningen en geven bewoners informatie over hun energierekening en tips hoe zij slimmer met hun energieverbruik kunnen omgaan. Daarnaast worden er wijkenergiecoördinatoren ingezet vanuit Energiehulp.

De SPUK Energiearmoede had als oorspronkelijke einddatum voor de besteding van de middelen eind 2025. De aanpak tegen energiearmoede wordt in ieder geval tot medio 2026 in de huidige vorm voortgezet. Deze aanpak bestaat uit de volgende onderdelen:

- Energiehulp door een klusteam van de gemeente aangevuld met medewerkers van partners in de stad, waarmee onder meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt leer-werkervaring opdoen.
- Dit team heeft als primaire taak om kleine verduurzamingsklussen uit te voeren voor met name huurders. Denk hierbij aan het plaatsen van een LED-lamp, tochtstrip, waterbesparende kranen, brievenbusborstels, of radiatorfolie.
- In wijkcentra in Groenoord, Nieuwland, Oost, Zuid, West, Spaland-Kethel en Woudhoek organiseren de wijkenergiecoördinatoren eens per week een energiespreekuur. Tijdens deze 7 spreekuren worden bewoners geholpen met het aanvragen van de energietoeslag, krijgen zij grip op de energierekening, en worden sociale regelingen gepromoot. Tijdens deze spreekuren worden veel vroegsignaleringen gedaan omtrent schulden van energierekeningen. De wijkenergiecoördinatoren helpen de bewoners met overzicht, rekeningen en om contact te leggen met de juiste partijen. Ook hebben zij, in samenwerking met wijkpartners, geholpen bij het aanvragen van de energietoeslag of tijdelijk noodfonds Energie.
- Verspreiding van relevante informatie via wijkpartners en wijkactiviteiten in verschillende talen om zoveel mogelijk mensen te bereiken.

De gemeente en bewoners zien dat de inzet van energiecoaches en energieklussers in de wijk bijdraagt aan het in beeld krijgen van de problemen en het bieden van hulp op korte en lange termijn. Bewoners kunnen worden doorverwezen naar samenwerkingspartners voor hulp op het gebied van sociale en financiële vraagstukken. De gemeente zal bewoners die zij via Energiehulp ondersteunt, indien nodig helpen met het initiëren van gesprekken over verduurzaming met particuliere verhuurders. Waar nodig worden zij doorverwezen naar het Juridisch Loket of de huurcommissie.

Energiehulp vanaf 2026

Per medio 2026 is het budget vanuit de SPUK Energiearmoede uitgeput. De diensten van Energiehulp en inzet van Wijk Energie Coördinatoren (WEC's) hebben sinds 2022 aantoonbare meerwaarde gehad in de stad, en met name voor kwetsbare bewoners. Ook heeft deze aanpak de samenwerking tussen maatschappelijk partners en

Tochtstrips

Radiatorfolie

de gemeente verbeterd. Daarom maakt de gemeente vanaf 2026 een doorstart met Energiehulp. Deze nieuwe aanpak wordt vormgegeven in afstemming met het NPNO en in lijn met het UP Veerkrachtig meedoen. Daarbij wordt ook gekeken naar samenwerking met Stroomopwaarts (SOW) en bijdragen vanuit Social Return on Investment (SROI) opgaven.

Verduurzaming bij aankoop woning

In het kader van benutten van natuurlijke momenten, spelen makelaars en hypotheekadviseurs een belangrijke rol bij de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Steeds vaker komen huurwoningen met een lage energetische kwaliteit beschikbaar voor verkoop. Mede vanwege de aankomende label C verplichting voor verhuurders. De gemeente wil op deze trend inspelen.

De aankoop van een woning is namelijk het ideale moment voor verduurzaming. Bij het betrekken van een nieuwe woning wordt vaak verbouwd of geklust, waarbij ook maatregelen kunnen worden doorgevoerd voor een betere energieprestatie. Door na aankoop van de woning te verduurzamen, hebben kopers de maximale terugverdientijd en profiteren zij direct van het extra comfort dat verduurzaming oplevert. Bovendien kunnen kosten van verduurzaming veelal direct mee in de financiering van de woning. Daarnaast zijn er vanuit diverse overheden financiële regelingen beschikbaar voor verduurzaming, maar heeft een particuliere koper lang niet altijd het volledige overzicht om te bepalen welke regelingen het best passen bij de eigen situatie.

De gemeente ontwikkelt derhalve een informatiepakket voor makelaars en hypotheekadviseurs met algemene informatie over verduurzaming van de woning en bijbehorende financieringsmogelijkheden, evenals lopende energietransitie-projecten in de stad en een verwijzing naar het SWV voor gratis professioneel advies en hulp. Dit informatiepakket kan door makelaars en hypotheekadviseurs worden meegegeven in de verkoopdocumentatie, of tijdens het hypotheekgesprek bij aankoop van een Schiedamse woning.

Maatregelen verminderen van het energieverbruik	Bijdrage aan doelstelling
Het Servicepunt Woningverbetering ondersteunt woningeigenaren bij de verduurzaming van hun woning, o.a. via technisch advies en financiële oplossingen. Deze diensten worden in lijn gebracht met de verplichtingen uit de EPBD IV.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
De gemeente biedt VvE's de mogelijkheid om middels de subsidie Aanpak VvE Isolatie begeleiding en financiële middelen te ontvangen door verlenen van subsidie voor isolerende maatregelen aan de thermische schil.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
De gemeente biedt VvE's de mogelijkheid om middels de subsidie Aanpak VvE Isolatie hun energiesysteem waterzijdig dynamisch in te laten regelen	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
De gemeente zet een Doe-Het-Zelf regeling met vouchers op voor isolerende maatregelen in grondgebonden woningen en kleine VvE's.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
Tot en met 2026 investeert de gemeente in voortzetting van de Energiehulp aanpak tegen energiearmoede.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
Vanaf 2026 wordt de Energiehulp aanpak gerichter voortgezet vanuit het NPNO, integraal armoedebeleid en een eventuele bijdrage vanuit SROI.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
De gemeente ontwikkelt een informatiepakket voor makelaars en hypotheekadviseurs met algemene informatie over verduurzaming, financiering, energietransitie-projecten en verwijzing naar het Servicepunt Woningverbetering.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen

Tabel 3: Overzicht van maatregelen gericht op verminderen van energieverbruik in woningen

Verduurzamen van de energievraag

In aanvulling op het verminderen van het energieverbruik, is het belangrijk om de energie die nog gebruikt wordt, te verduurzamen. Dit betekent zoveel mogelijk fossiele energiebronnen uitfaseren en het elektriciteitsgebruik verduurzamen. Bestaande woningen aardgasvrij maken kan op verschillende manieren, bijvoorbeeld via een aansluiting op een warmtenet of met een all-electric oplossing. Welke keuze uiteindelijk gemaakt wordt, is afhankelijk van onder andere het type woningen, de (verwachte) capaciteit van het elektriciteitsnet en de beschikbaarheid en betaalbaarheid van een eventuele collectieve oplossing. Particuliere huiseigenaren maken hier zelf een keuze in. Voor huurders geldt dat ze met het voorstel van hun verhuurder moeten instemmen. Zowel particuliere eigenaren als huurders hebben, wanneer zij onderdeel zijn van een VvE, een gekwalificeerde meerderheid nodig om voorstellen voor verduurzaming van het gebouw te effectueren.

Warmtebeleid

In het Schiedamse Klimaatbeleidsplan 'Een wereld te winnen' en de Transitievisie Warmte (TVW), die in 2020 vastgesteld zijn door de gemeenteraad, is de taak vastgelegd om alle gebouwen in Schiedam uiterlijk in 2050 aardgasvrij te maken. De TVW heeft betrekking op zowel nieuwbouw als bestaande bouw. De Transitievisie Warmte (2020) was het eerste document waarin de verduurzamingsopgave van de warmtevraag in Schiedamse wijken in kaart is gebracht. Per 2026 treedt de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) in werking. Bij inwerkingtreding van de Wgiw wordt het warmteprogramma een verplicht programma voor gemeenten onder de Omgevingswet. Dit warmteprogramma wordt dan de opvolger van de Transitievisie Warmte (TVW) en dient uiterlijk in 2027 gereed te zijn. In aanloop naar het opstellen van het warmteprogramma heeft Schiedam recent in beeld gebracht waar en op welke manier geothermie en bodemenergie gebruikt kunnen worden voor de toekomstige warmte- en koudevraag.

Bij het opstellen van de TVW was de gedachte dat de nieuwe wetgeving op het gebied van warmte inmiddels al van kracht zou zijn en dat er dus al warmtekavels en een warmteplan zouden zijn, wat op het moment van schrijven nog niet het geval is. De Tweede Kamer heeft op 3 juli 2025 ingestemd met het wetsvoorstel Wet collectieve warmtevoorziening (Wcw). Nu de Tweede Kamer het wetsvoorstel heeft aangenomen, volgt de behandeling in de Eerste Kamer. Ook de Wcw treedt naar verwachting in 2026 in werking. Ondanks dat concreet beleid omtrent warmte lang op zich heeft laten wachten, heeft de gemeente twee belangrijke focusprojecten voor de verduurzaming van de warmtevraag in bestaande stadswijken, waarvan één in uitvoering: Nieuwe Energie voor Groenoord (NEvG) en één in voorbereiding: Sveaborg.

Regionale samenwerking

Om de verduurzaming van de energievraag op lokaal niveau uit te voeren is ook bovengemeentelijke samenwerking nodig. Schiedam maakt daarom deel uit van de Regionale Energiestrategie Rotterdam Den Haag (RES 1.0)[5]. In deze samenwerking wordt vooral ingezet op het gebruik van rest- en aardwarmte, de ontwikkeling van een regionale warmte-infrastructuur en meer opwek van duurzame elektriciteit. Door regionale samenwerking wordt kennis gedeeld, worden kosten bespaard en wordt gepoogd een stabiel, schoon en hernieuwbaar energienetwerk te realiseren. Schiedam maakt binnen de RES deel uit van het cluster Rotterdam-Noord, waarin naast Schiedam de gemeenten Vlaardingen, Rotterdam, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel en Albrandswaard deelnemen. Binnen dit cluster richt de samenwerking zich op het bereiken van technische en financiële voordelen ten aanzien leveringszekerheid en het realiseren van schaalvoordelen van het warmtesysteem, ook wordt kennis en ervaring uitgewisseld. Zo onderzoekt het cluster de huidige en toekomstige warmtevraag en -aanbod in relatie tot het ontwerp van het warmtesysteem, en op welke wijze gemeente overstijgende projecten mogelijk zijn.

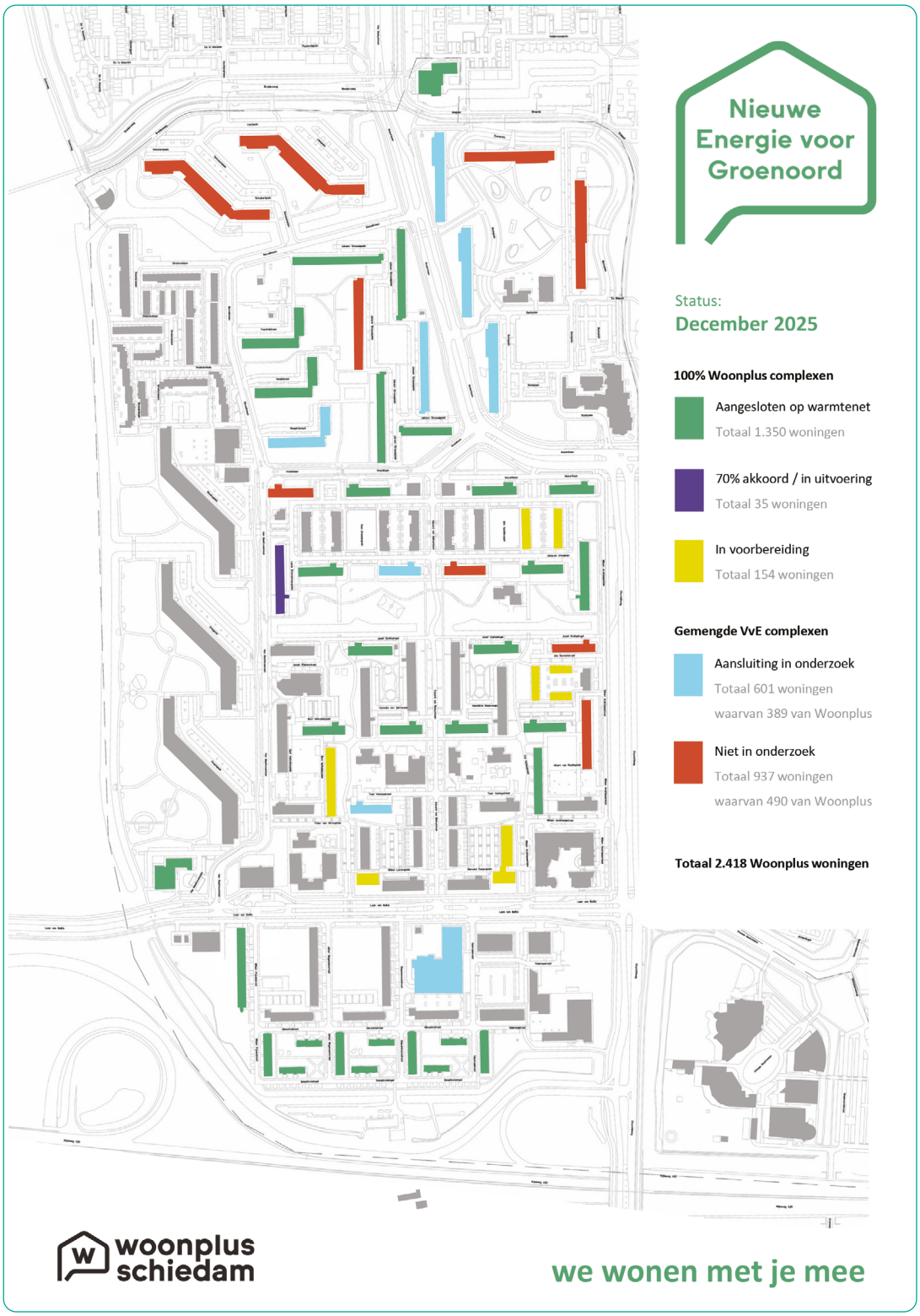
Focus Nieuwe Energie voor Groenoord

Groenoord is gekozen als de eerste bestaande wijk in Schiedam die richting aardgasvrij gaat. In Groenoord werkt de gemeente samen met Woonplus, Eneco, VvE's en de wijk aan het project Nieuwe Energie voor Groenoord (NEvG), waarmee een warmtenet wordt aangelegd waarop in 2024 de eerste bewoners zijn aangesloten. Eneco heeft sinds 2020 een concessie gekregen voor de aanleg en exploitatie van een warmtenet in het gebied.

Het warmtenet in Groenoord wordt gevoed met warmte uit de Leiding over Noord (LoN). Dit is een warmte-transportleiding van Eneco tussen AVR Rozenburg en Rotterdam, welke onder andere langs Schiedam loopt.

Via aansluiting op deze leiding wordt al 64% CO_2-uitstoot bespaard ten opzichte van een aardgasketel[6]. Echter, om CO_2-neutraal te worden, zal ook de bron van het warmtenet verder verduurzaamd moeten worden. Verdere verduurzaming van de warmtebron wordt de komende jaren door Eneco nader onderzocht conform de samenwerkingsovereenkomst uit 2020. Daarbij zal ook worden gekeken naar de status, mogelijkheden en gevolgen van de Wcw en van de Wgiw.

Momenteel wordt het bezit van Woonplus in de wijk verduurzaamd, gerenoveerd (2362 woningen) en grotendeels aangesloten op het warmtenet. Onderstaand kaartje geeft de projectstatus van december 2025 weer:

Projectstatus Woonplus: www.woonplus.nl/waar-we-aan-werken/nieuwe-energie-voor-groenoord/

Van de in totaal 2.418 woningen liggen er 879 in zogenaamde ‘gemengde complexen’. Dit zijn gebouwen waarin niet alle woningen van Woonplus zijn. In zo’n gebouw is een Vereniging van Eigenaren actief. In totaal gaat het hier om 17 gebouwen en dus 17 VvE’s. De besluitvorming loopt daar anders. Want de beslissing om wel of niet aan te sluiten op het warmtenet ligt daar bij alle eigenaren en niet alleen bij Woonplus. Zeven VvE’s onderzoeken op dit moment de aansluiting op het warmtenet. Zij werken de verduurzamingsvoorstellen nu uit. Daarnaast zijn er negen VvE’s in Groenoord die in volledig particulier eigendom zijn en momenteel onderzoeken op welke manier zij willen verduurzamen, waarbij ook de mogelijkheden van het warmtenet worden meegenomen. De meeste voorkeursbesluiten worden genomen in de eerste helft van 2026. Aan de particuliere eigenaren van grondgebonden woningen wordt op z’n vroegst in 2026 een aanbod gedaan om aan te sluiten op het warmtenet.

Onderdeel van het project NEvG is dat VvE’s in het concessiegebied worden geholpen met de juridische complexiteit rondom het uitvoeringsbesluit voor realisatie, en de aanpassing van de splitsingsakte die nodig is om collectieve maatregelen in gebouwen en woningen op het gebied van verduurzaming te nemen en collectief te financieren. Vanwege de opgedane kennis op het gebied van VvE’s neemt Schiedam deel aan een samenwerkingsverband met de G4 en enkele G40-gemeenten, VvE’s en het Rijk, zodat gezamenlijk problematiek rondom verduurzaming van VvE’s kan worden aangepakt.

Binnen het concessiegebied van NEvG zijn de gemeentelijke panden onderdeel van de wijkaanpak, wat inhoudt dat met Eneco afspraken zijn gemaakt over de aansluitplanning. Het gemeentelijk vastgoed in Groenoord wordt, indien mogelijk, tussen nu en 2030 aangesloten. Inmiddels is er door de gemeente een aansluitovereenkomst getekend voor zwembad Groenoord. Bij andere panden in gemeentelijk bezit is reeds een technische schouw uitgevoerd.

Tot slot is er in augustus 2024 een Soorten Management Plan ingediend bij de Omgevingsdienst Haaglanden om een gebiedsontheffing te vragen voor de wijk Groenoord als het gaat om de Wet Natuurbescherming (Wnb). Door een collectieve ontheffing kunnen de werkzaamheden in de wijk sneller worden uitgevoerd (zoals de isolatie van de spouwmuren), en worden kosten voor gebouweigenaren bespaard.

Groenoord

Nieuwland

Nieuwland wordt als tweede wijk genoemd in de TVW, waarbij het oorspronkelijke idee was om een warmtenet aan te leggen. In het Coalitieakkoord Schiedam 2022-2026 is echter besloten om eerst de evaluatie van NEvG af te wachten, voordat er in een nieuwe wijk met een warmtenet wordt gestart. Naar aanleiding van de uitkomsten van deze evaluatie en de landelijke ontwikkelingen in relatie tot warmtenetten, wordt opnieuw besloten welke

oplossing voor Nieuwland wordt aangedragen in het nieuwe Warmteprogramma. Aangezien op het moment van schrijven de eerste 900 woningen in Groenoord pas recent zijn aangesloten op het warmtenet, is er tijd nodig is om hieruit voldoende lessen te trekken voor eventuele vervolgstappen. Daarom zal de evaluatie van NEvG naar verwachting niet eerder dan eind 2026 beschikbaar zijn. In Nieuwland ligt de focus voor verduurzaming vooralsnog op de maatregelen die onderdeel zijn van het NPNO, waar woningverbetering en -isolatie deel van uitmaken. Zo wordt onder andere een aantal appartementengebouwen verduurzaamd en sloop-nieuwbouw gepleegd met een bijdrage vanuit het Volkshuisvestingsfonds.

Focus Sveaborg

De derde wijk die in de TVW wordt benoemd, is Sveaparken. Deze wijk is relatief jong, met 2005 als gemiddeld bouwjaar van de woningen. Op papier is de wijk Sveaparken zeer geschikt om de gasvoorziening te vervangen door een all-electric oplossing, waarbij bijvoorbeeld elektrische warmtepompen de woningen van ruimteverwarming en warm tapwater voorzien. Ook zou in deze wijk met gesloten bodemenergiesystemen gewerkt kunnen worden. De gemeente onderzoekt wat de beste oplossing en planning zou zijn voor het verduurzamen van het energieverbruik in deze wijk en welke rol de gemeente hierin kan spelen. Hierbij wordt rekening gehouden met leerpunten tot nu toe uit Groenoord, de grondophoging die nog in een groot deel van de wijk gepland is en de planning van vervanging en eventuele verzwaring van het elektriciteitsnet.

Om tot een uitvoeringsplan te komen voor Sveaparken, die aansluit bij de behoeften van bewoners, heeft de gemeente begin 2025 een enquête uitgezet onder de bewoners van Sveaborg. Tussen 2026-2030 vinden in Sveaborg namelijk werkzaamheden plaats in de openbare ruimte i.h.k.v. ophogingswerkzaamheden en netvervanging en –verzwaring. Op basis van de resultaten uit de enquête, woningopnames waarbij ook de meterkast is gecheckt en vervolggesprekken met bewoners, gaat de gemeente een pilot starten om ervaring op te doen met aardgasvrije oplossingen. Daarbij wordt gekeken of het wenselijk en haalbaar is een bredere wijkaanpak te faciliteren. Bij een succesvolle pilot kan de aanpak worden toegepast op Sveadal, en na 2030 ook op Sveaholm en Sveafors. De kennis en ervaring die in Sveaparken wordt opgedaan de komende jaren, is ook ten behoeve van de verdere verduurzaming van de stad.

Sveaparken

Verduurzamen van de elektriciteit

Schiedam kijkt vooral naar zonnepanelen als mogelijkheid om de gebruikte elektriciteit te verduurzamen. Het realiseren van windmolens op Schiedams grondgebied lijkt vooralsnog lastig. Dit heeft te maken met gebrek aan ruimte en (inter)nationale regels en wetten omtrent hoogtebeperkingen met het oog op vliegveiligheid, aangezien één van de twee potentiële locaties voor een eventuele windmolen direct onder de aanvliegroute naar Rotterdam the Hague Airport ligt.

Het aantal zonnepanelen op woningen is in de afgelopen jaren gestaag toegenomen. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden om zonnepanelen aan te brengen op gemeentelijk vastgoed. Hoewel er landelijk sprake is van netcongestie, kunnen zonnepanelen nog steeds bijdragen aan verduurzaming, zeker als er sprake is van gelijktijdig gebruik van opgewekte energie voor onder andere koeling, of dynamische sturing. Voor de stimulering van zonnepanelen op geschikte daken werkt de gemeente een zonnepanelenstrategie uit voor de stad. Hierbij zal ook gekeken worden naar de mogelijkheden voor opslag van duurzaam opgewekte energie, om hiermee duurzaam elektriciteitsgebruik te faciliteren op momenten dat er geen zon is, of het niet waait.

Als vervolg op de Green Deal Zonnepanelen op scholen die de gemeente en Primo (koepelorganisatie van scholen in Schiedam) hebben gesloten, zijn in 2024 door de gemeente richtlijnen voor de plaatsing van zonnepanelen op scholen in een protocol uitgewerkt. Aangezien daken meerdere functies kunnen vervullen, wordt de beschikbaarheid ervan voor de opwek van elektriciteit in samenhang met onder andere waterberging, biodiversiteit en circulariteit bekeken.

Zonnepanelen op Schiedamse daken

Ruimte voor energievoorzieningen

De druk op de openbare ruimte neemt steeds meer toe. Sinds 2020 worden er binnenstedelijk 6000 nieuwe woningen toegevoegd en rond de 1000 woningen vervangen. Dit betekent een grotere druk op alle voorzieningen in het stedelijk gebied, zoals meer mobiliteit en een grotere druk op de (energie)voorzieningen en de natuur. Dit vraagt om bestuurlijke keuzes.

Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte wordt gezocht naar multifunctioneel gebruik en een zorgvuldige afstemming tussen het bovengrondse en ondergrondse gebruik. De mogelijkheden in de ondergrond zullen, meer dan voorheen, afhankelijk worden gesteld van de behoefte aan voldoende bomen, waterberging en parkeerplaatsen. Gezocht wordt naar toekomstbestendige oplossingen waarmee kabels en leidingen zoveel als mogelijk boven elkaar worden gelegd en netcongestie wordt voorkomen. Daarnaast wordt er naar gestreefd ingrepen zoveel als mogelijk te combineren, om zo de overlast voor bewoners en bedrijven te beperken.

Om ervoor te zorgen dat Schiedam ook in toekomst aan de energievraag van bewoners, bedrijven en andere organisaties kan voldoen, moet in de openbare ruimte en ondergrond ook voldoende ruimte worden gereserveerd voor energievoorzieningen. Warmtestations, transformatorhuisjes, warmtebronnen, kabels en leidingen en mogelijk geothermie of energieopslag zijn nodig voor de energietransitie en netverzwaring. Een deel van deze nieuw te bouwen voorziening zal, vanwege het ruimtegebrek in de openbare ruimte, inpandig moeten worden opgelost.

Maatregelen verduurzamen van de energievraag	Bijdrage aan doelstelling
Uitwerken van een Warmteprogramma (2026) als opvolger van Transitievisie Warmte (2020).	
Uitvoeren van het project Nieuwe Energie voor Groenoord en het delen van opgedane kennis en ervaring binnen en buiten de gemeente.	7,2 kton reductie CO_2-uitstoot
Uitvoeren van de pilot all-electric in Sveaborg. Resultaten van deze pilot worden gebruikt voor de energietransitie in het overige deel van Sveaparken.	11,5 kton reductie CO_2-uitstoot (Sveaparken aardgasvrij)
De gemeente werkt een zonnepanelenstrategie uit voor het realiseren van zonnepanelen op 40% van het geschikte dakoppervlak. Dit behelst ook een plan van aanpak voor het plaatsen van zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed.	CO_2-reductie
In het Handboek Openbare Ruimte (HOR) worden richtlijnen voor energiesysteem van de toekomst vastgelegd.	

Tabel 4: Overzicht van maatregelen gericht verduurzaming van de energievraag en ruimte voor energievoorzieningen

Transformatorhuisje

Maatschappelijk vastgoed

De gemeente maakt gebruik van vastgoed in eigendom en vastgoed dat ze huurt. Een deel van dit vastgoed wordt gebruikt door andere organisaties dan de gemeente: onderwijsinstanties, sociale en maatschappelijke organisaties, sport- en cultuurorganisaties. De verduurzamingsstrategie van de gemeentelijke vastgoedportefeuille wordt op basis van functionaliteit ingedeeld. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen kernvastgoed en strategisch vastgoed.

- Kernvastgoed omvat diverse vormen van huisvesting, zoals gemeentelijke huisvesting voor gemeentelijke en ambtelijke functies, huisvesting voor maatschappelijke taken van de gemeente (doelgroepen), en objecten bestemd voor parken, infrastructuur en stallingfaciliteiten. Ook objecten met cultuurhistorische waarde vallen (juist) onder kernvastgoed. Kernvastgoed dient behouden te blijven en heeft over het algemeen een meer structureel karakter.
- Strategisch vastgoed onderscheidt zich door een meer tijdelijk karakter en fungeert als ware het een winkelvoorraad die wordt ingezet voor sturing, waardecreatie in de stad en mogelijk risicobeheer. Het is vaak gekoppeld aan planvorming binnen de gemeente.

De verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed richt zich voornamelijk op het Kernvastgoed. Al het Kernvastgoed in eigendom van de gemeente moet in 2050 geen CO_2-uitstoot meer genereren. Het tussendoel is dat er in 2030 een reductie in CO_2-uitstoot van (minimaal) 49% ten opzichte van 1990 is bereikt. Op dit moment is er voor nieuwbouw en renovatie (in aanvulling op landelijke minimale eisen) nog geen gemeentelijk kader uitgewerkt op het gebied van duurzaamheid. De aankomende wetgeving vanuit het EPBD-IV stelt de gemeente voor de verplichting om toekomstige bouw- en renovatie-ontwikkelingen te voorzien van zwaardere eisen op het gebied van duurzaamheid en energiegebruik. Daarom zal een Programma van Eisen voor verduurzaming worden opgesteld, zodat alle betrokken partijen hier gezamenlijk op kunnen sturen.

Sturen op werkelijk energieverbruik

In 2024 is een routekaart voor verduurzaming van gemeentelijk vastgoed opgesteld, waarin twee scenario's waren uitgewerkt om de CO2-uitstoot van het gemeentelijk kernvastgoed te verminderen per 2030. De in de routekaart verwerkte scenario's met bijbehorende investeringsbudgetten stellen de gemeente voor de lastige taak om deze binnen de huidige begrotingsproblematiek uit te voeren. Bovendien biedt een globale routekaart niet voldoende handvatten om te kunnen sturen op het werkelijke energieverbruik. Daarom is de gemeente voornemens de verduurzaming van haar vastgoedportefeuille in kaart te brengen via een prioriteringsplan en dit te baseren op de Werkelijke Energie-intensiteit indicator (WEii). De WEii is een effectieve en praktische tool als aanvulling op bestaande methodes zoals de NTA 8800. De WEii, ontwikkeld door TVVL en de Dutch Green Building Council (DGBC), meet het daadwerkelijke energieverbruik van een gebouw inclusief het gebruik door de gebruikers.

Met de WEii worden alle vormen van energieverbruik (zoals elektriciteit, aardgas, biomassa) omgerekend naar kilowattuur (kWh) en gedeeld door het gebruiksoppervlak van het gebouw. Dit resulteert in een score in kWh per m² per jaar. Deze score kan vervolgens worden vergeleken met streefwaarden per gebouwtype en met bredere klimaatdoelstellingen. Het gebruik van de WEii biedt een realistischer beeld van het energieverbruik dan theoretische berekeningen op basis van energielabels. Zo kan het voorkomen dat een gebouw met een laag energielabel in de praktijk weinig energie verbruikt. In dat geval kan de gemeente prioriteit geven aan gebouwen met een hoog werkelijk energieverbruik (hoge WEii), en daarmee doelgerichter verduurzamen.

De combinatie van (1) het benutten van de natuurlijke momenten zoals gesteld in de routekaart met (2) de werkelijk gemeten besparingskansen middels de WEii-index, zorgt ervoor dat de gemeente doelgericht aan de slag kan met de reductie van CO2-uitstoot én energiekosten.

Lopende projecten

Vooruitlopend op het werken met de WEii zijn drie panden (gymzalen Bachplein en Stockholm en wijkcentrum Dr Willem Dreesplein) gedetailleerder uitgewerkt in een energiescan per gebouw. Deze energiescans, samen met de bestaande energiescan van zwembad Groenoord, vormen de basis van de DUMAVA-subsidieaanvraag. De DUMAVA-subsidies (ter hoogte van ca. € 200.000,- in totaal) zijn aan de gemeente toegekend voor de vier aanvragen. Op basis van het MPV 2025-2027 is een budget beschikbaar om verduurzaming van gymzaal Bachplein. Dit verduurzamingsproject zal worden gebruikt als pilotproject. De ervaringen hieruit zullen worden gebruikt voor de investeringsaanvragen van twee andere verduurzamingsprojecten (Dr Willem Dreesplein 2 en Stockholm 13).

CO_2-prestatieladder en energiemonitoring

De gemeente is gecertificeerd op de CO_2-prestatieladder (niveau 3). Om hier jaarlijks accurate en volledige data voor te verzamelen is een energiebeheersysteem nodig. Met enige urgentie is in 2024 het monitoringssysteem E+K geïmplementeerd, waarmee gegevens voor aardgas- en elektriciteitsverbruik beter worden georganiseerd en te analyseren zijn. Data van alle locaties met slimme meters kan nu elk moment en met terugwerkende kracht worden opgehaald en gecontroleerd. Dit verbeterde inzicht helpt de gemeente om energielekken en oorzaken van onnodig hoog verbruik in het gemeentelijke vastgoed te identificeren en zodoende het energieverbruik in toenemende mate verminderen.

Voor de monitoring van het E+K-systeem is medio 2025 een Energiebeheerder gestart bij de gemeente. De energiebeheerder rapporteert op het energiegebruik, afwijkend energiegebruik, maakt scans van panden en geeft adviezen om deze energetisch te verbeteren. De Energiebeheerder inventariseert het aantal aansluitingen op het E+K-systeem en bepaalt welke gebouwen uit de portefeuille van het Kernvastgoed hierop ontbreken. Hierop worden acties gestart om de meters technisch aan te sluiten op het systeem en/of aan de gebruikers/huurders toestemming te vragen om de meterstanden te mogen inzien via het E+K-systeem.

De eenvoudigste stap om op korte termijn in praktijk te brengen, is zorgen dat de afstelling van bestaande installaties klopt. Als bijvoorbeeld cv-ketels (of andere warmtesystemen) aanstaan terwijl het pand niet gebruikt wordt, dan is dat zonde van de verbruikte energie. Naast het goed instellen van de gebruikstijden van een pand, wat met moderne systemen ook centraal geregeld kan worden, is de afstelling van installaties en regelmatige checks daarop ook van belang. Daarnaast is het ook belangrijk om te kijken hoe de gebruikers van een pand omgaan met het pand.

In 2026 wordt door de Energiebeheerder een rapport opgeleverd met de scans en verbeteradviezen voor alle sportlocaties in eigendom van de gemeente. Hiervoor worden in samenwerking met de huurder/beheerder Sportbedrijf Schiedam BV scans gemaakt van alle sportaccommodaties (binnensport, buitensport, zwembad en gymzalen).

Scholen, Sport en Cultuur

In het Integraal huisvestingsplan onderwijs 2021 – 2036 staat aangegeven wat de beoogde plannen en aanpak per schoolgebouw zijn. Verbeteren en vernieuwen van sportaccommodaties wordt bekeken bij ontwikkeling van de woongebieden en onderwijslocaties. Daarnaast betekent de aanscherping van de landelijke verplichting voor het nemen van verduurzamingsmaatregelen die snel terugverdiend kunnen worden, dat gemeente en beheerders verantwoordelijk zijn voor verduurzaming, afhankelijk van de activiteit die dit betreft. Tenslotte kunnen cultuurgebouwen op eigen verzoek worden geholpen bij verduurzaming op een wijze die past bij hun functie en unieke karakter.

Voor vastgoed met een maatschappelijk karakter (ook in particulier bezit) geldt vaak dat er weinig middelen beschikbaar zijn om de verduurzaming te financieren. Dit brengt het risico met zich mee dat energiekosten op termijn te hoog worden voor maatschappelijke organisaties om te blijven voortbestaan. Om deze organisaties te helpen bij de financiering van verduurzamingsmaatregelen, onderzoekt Schiedam of een revolverend fonds opgezet kan worden. Een revolverend fonds verstrekt financiering en gebruikt de binnenkomende aflossingen en rentebetalingen om weer nieuwe financieringen te verstrekken. Zie hiervoor Hoofdstuk 4. Financiën, p. 42.

Monumenten

Monumenten vormen een bijzondere categorie gebouwen waar Schiedam er veel van heeft. Schiedam heeft 236 rijksmonumenten en 356 gemeentelijke monumenten, waarvan het grootste deel zich in de binnenstad en Kethel bevindt[7]. De gemeente en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (voor rijksmonumenten) hebben duidelijke kaders voor welke ingrepen wel en niet mogen. Ook hebben zij financiële middelen beschikbaar voor onderhoud, renovatie en verduurzaming. Zo kan het revolverend Schiedams Monumentenfonds net als het Nationaal Restauratiefonds worden ingezet voor renovatie en verduurzaming. De gemeente helpt niet alleen met een financiële regeling, maar ook met advies én door het voorbeeld te geven. De gemeente is zelf namelijk een van de grootste eigenaren van beschermde monumenten.[8]

Openbare ruimte

Het energieverbruik in de openbare ruimte die de gemeente beheert, kent als hoofdverbruikers openbare verlichting en riolen. Daarnaast zijn er kleinere verbruikers zoals bijvoorbeeld verkeersregelinstallaties. Uitzetten van deze installaties is geen optie, omdat dit gevaarlijke situaties oplevert. Waar al wel veel energie

bespaard wordt, is bij het onderdeel openbare verlichting. In de afgelopen jaren is bij planmatige onderhouds- en vervangingswerkzaamheden al overgeschakeld op LED (light emitting diode)-verlichting en deze aanpak wordt voortgezet. Ook is de toepassing van energiezuinige motoren bij de vervanging van pompen in gemalen een aandachtspunt.

Maatregel	Bijdrage aan doelstelling
Het opstellen van een Programma van Eisen omtrent duurzaamheid voor maatschappelijk vastgoed o.a. op basis van de EPBD-IV criteria, om gezamenlijke sturing hierop te vergemakkelijken.	CO_2-reductie
De gemeente zet een energiebeheerder in die m.b.v. het energiemonitoringssysteem E+K energielekken identificeert en verbeteringsvoorstelling doet die op korte termijn kunnen worden geïmplementeerd.	CO_2-reductie
Voorstellen ontwikkelen om een revolverend fonds in te richten voor verduurzaming van de stad, bijvoorbeeld voor maatschappelijk vastgoed dat niet in het bezit is van de gemeente. Zie hiervoor hoofdstuk 4. Financiën.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen

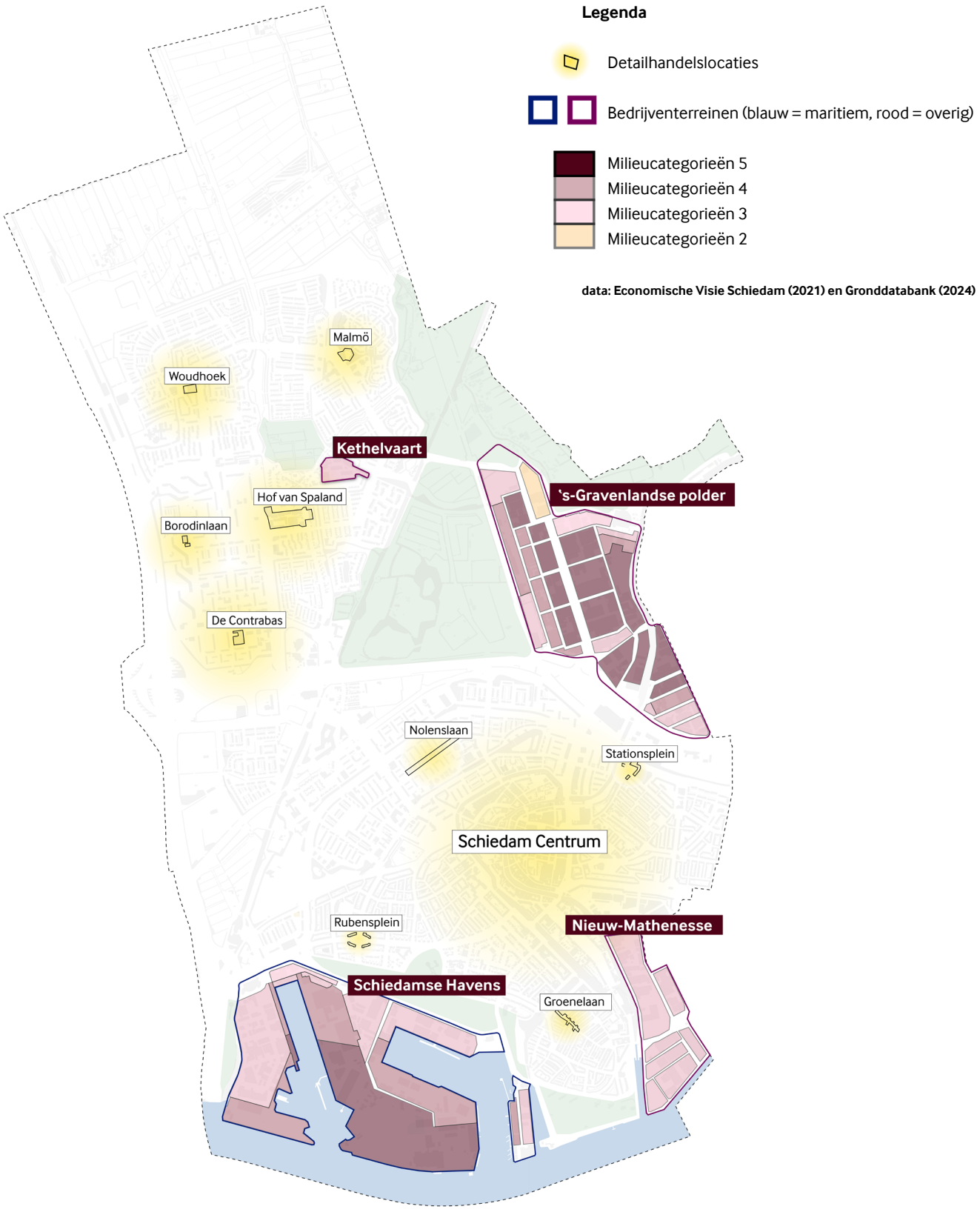
Tabel 5: Overzicht van maatregelen gericht op verminderen van energieverbruik bij gemeentelijk vastgoed

Monumenten

3.2 Industrie en Werklocaties

Dit onderdeel richt zich op alle werklocaties, waarmee worden bedoeld: bedrijventerreinen, kantoorlocaties en winkel- en voorzieningencentra. Figuur 4 laat zien waar deze zich in Schiedam bevinden.

Figuur 4: Overzicht industrie- en werklocaties in Schiedam

Bedrijventerreinen in Schiedam

Schiedam heeft een aanzienlijk areaal bedrijventerreinen en huisvest veel bedrijven in de innovatieve maakindustrie. Het gemeentelijke economische beleid is dan ook gericht op doorontwikkeling van de sterke maakbedrijfsclusters. Ondanks dat het aandeel van CO_2-uitstoot door de Schiedamse industrie relatief klein lijkt ten opzicht van de gebouwde omgeving en mobiliteit (zoals weergegeven in Figuur 1), valt er zeker veel te verbeteren. Over het algemeen zijn bedrijven grote energieverbruikers. Als bedrijven hun CO_2-uitstoot reduceren door minder fossiele brandstoffen te gebruiken en meer met elektriciteit te werken, ontstaat extra druk op het elektriciteitsnet. Vandaar dat de inzet voor industrie en werklocaties vanuit dit omgevingsprogramma zich richt op vermindering en verduurzaming van het energieverbruik door bedrijven en het beschikbaar houden van capaciteit op het elektriciteitsnet. Deze richting sluit goed aan bij de economische doelstellingen, gericht op een toekomstbestendig economisch vestigingsklimaat.

Veel bedrijven hebben in de afgelopen jaren te maken gehad met gestegen energiekosten. Naast gestegen kosten zien sommige bedrijven hun (toekomstige) groei- en verduurzamingsmogelijkheden ook beperkt worden door verminderde beschikbaarheid van aansluitingen op het elektriciteitsnet (netcongestie). Deze belemmering geldt vooralsnog alleen voor grootverbruikers (aansluiting groter dan 3 x 80 Ampère), die hoofdzakelijk op bedrijventerreinen gevestigd zijn. Echter zouden ook bedrijven met een kleinere aansluiting hier in de toekomst last van kunnen krijgen. Om voldoende netruimte voor huidige en toekomstige bedrijvigheid te bieden en CO_2-uitstoot te reduceren, wordt op bedrijventerreinen vanuit dit programma ingezet op energiebesparing, lokale opwek van energie die lokaal wordt afgenomen, en verdere verduurzaming van het energieverbruik. Naast aanzienlijke reductie van CO_2-uitstoot van bedrijfsactiviteiten verlagen bedrijven hiermee hun energiekosten en vergroten ze de mogelijkheid om voldoende netcapaciteit te houden voor eventuele uitbreiding van bedrijfsactiviteiten. Bovendien leidt verduurzaming vaak tot oplossingen die schoner en stiller zijn, en daarmee bijdragen aan een aangenamer woon- en werkklimaat in Schiedam.

Binnen de gemeente zijn drie omvangrijke en langlopende gebiedsontwikkelingen op bedrijventerreinen in uitvoering, te weten: Spaanse Polder/'s Gravelandsepolder (SchieDistrict), Nieuw Mathenesse en Schiedamse Havens. Deze gebiedsontwikkelingen dragen bij aan de verduurzaming van industrie en werklocaties en staan hieronder kort beschreven. Zie hiervoor ook de Ruimtelijke raamwerken Havens en Nieuw Mathenesse en het ontwikkelperspectief SchieDistrict.

SchieDistrict
In het SchieDistrict worden de 's-Gravelandsepolder en Spaanse Polder momenteel ontwikkeld tot een goed bereikbaar gemengd bedrijventerrein voor onder andere stadsverzorgende economie, innovatieve ondernemingen, hightech maakindustrie en start- en grow-/scale-ups.[9] Een goed voorbeeld hiervan is de Mechatronica Innovatie Campus Schiedam (MICS). De gemeentelijke praktijkrichtlijn (GPR) gebouwen focust op meerdere aspecten van duurzaamheid; energie, milieu, gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde. Voor SchieDistrict is actief aandacht voor onder andere benutting van het dakoppervlak voor (gezamenlijke) energieopwek, energieopslag en -uitwisseling. Voor het optimaal benutten van bodemenergie in het SchieDistrict ontwikkelt de gemeente, samen met betrokken partijen, een bodemenergieplan.

Nieuw-Mathenesse
In Nieuw-Mathenesse bevindt zich onder meer het distilleercluster, wordt een stedelijk interactie (woon/werk) milieu ontwikkelt en is ook veel stadsverzorgende bedrijvigheid gevestigd.[10] Er wordt gewerkt aan een warmte-koudeopslag in het plangebied van Nieuw-Mathenesse. Ook wordt actief ingezet op het stimuleren van benutting van daken en eventueel geveloppervlakten voor zonnepanelen en vergroening.

Schiedamse Havens
Het bedrijventerrein Schiedamse Havens huisvest het maritieme-/offshorecluster, met diverse internationaal opererende innovatieve maakbedrijven, o.a. op het gebied van offshore hernieuwbare energie, scheepsbouw en -reparatie. Hier wordt door de gemeente ingezet op verdere verduurzaming van de gebouwen en bedrijfsprocessen in brede zin. De gemeente faciliteert ondernemers door onder andere het begeleiden van subsidieaanvragen bij andere overheden op het gebied van verduurzaming. Veel bedrijven hebben zelf al de omslag gemaakt van fossiele naar hernieuwbare energie en er zijn wereldspelers op het gebied van duurzame energie actief. De gebouwde omgeving in de Havens heeft gemiddeld een goed energielabel, wat wil zeggen minimaal label C. Met name op Vijfsluizen zijn de bedrijfspanden van recente datum. Op Vijfsluizen is een Bedrijven Investeringszone (BIZ) ingericht. Binnen deze BIZ worden mogelijkheden voor een energiehub verkend.

Brede aanpak verduurzaming bedrijven

De gemeente brengt (nuts)bedrijven en andere betrokken partijen samen om kennis te delen, samenwerking te versterken en initiatieven te faciliteren die bijdragen aan de beschikbaarheid van duurzame energiebronnen. Door initiatieven te ondersteunen en partijen te verbinden, creëert de gemeente een omgeving waarin gezamenlijke oplossingen voor elektriciteit, zonne-energie, (bodem)warmte en op termijn waterstof kunnen worden verkend en ingezet. Deze aanpak versterkt de aanwezigheid van lokaal beschikbare duurzame energie. De gemeente ondersteunt bedrijven en maatschappelijke instellingen daarom bij het efficiënt gebruiken, delen en benutten van duurzame energie. Zo draagt de gemeente bij aan een toekomstbestendig vestigingsklimaat en een geleidelijke overgang van fossiele naar hernieuwbare energie.

Om in 2050 tot een CO_2-arme gebouwenvoorraad te komen heeft de rijksoverheid voor alle gebruiksfuncties inmiddels onderzoeken laten uitvoeren, zodat duidelijk wordt op welk niveau de norm qua energieprestatie zou moeten liggen. Zodra de eindnorm bekend is gemaakt, kan deze ook verwerkt worden in bestaande instrumenten, zoals de subsidies en fiscale instrumenten (EIA, of Energie-investeringsaftrek). De wettelijke eisen bij verbouw worden aangescherpt, waardoor meer duidelijkheid komt over de minimaal te behalen energieprestatie per bouwdeel. Dit betekent dat het dan mogelijk en belangrijk is om bedrijven en organisaties gerichter te adviseren over maatregelen voor verduurzaming van hun (utiliteits)gebouwen. Bovendien gaan het Europese handelssysteem ETS-2 en de Energy Performance of Buildings Directive (EPBD IV) in Nederlandse wetgeving vertaald worden. Deze laatste houdt onder andere in dat in 2030 16% en in 2033 26% (ten opzichte van 2020) van de slechtst presterende utiliteitsgebouwen gerenoveerd moeten worden[11].

De gemeente ondersteunt bedrijven en organisaties in de energietransitie door digitaal informatie ter beschikking te stellen over wet- en regelgeving, subsidies en uitvoering via het Zakelijk Energieloket. Op het moment van schrijven van dit omgevingsprogramma heeft de gemeente nog geen energieadviseur utiliteitsgebouwen beschikbaar. De gemeente zal nader bekijken hoe Schiedamse bedrijven, zowel op bedrijventerreinen als op de overige werklocaties, ondersteund willen worden in de energietransitie. Mogelijk trekt de gemeente hier een energieadviseur utiliteitsgebouwen voor aan.

Focus Optimaal benutten van netcapaciteit

Netcongestie en transportschaarste op het elektriciteitsnet belemmeren de klimaatdoelstellingen en zijn bovendien structurele knelpunten geworden in de ontwikkeling van bedrijventerreinen. Het elektriciteitsnet zit op veel plaatsen aan zijn maximale capaciteit, waardoor (vast) aansluitvermogen niet langer vanzelfsprekend beschikbaar is. Uitbreiding van het net is technisch mogelijk, maar vergt jaren aan voorbereiding, vergunningen en uitvoering. Voor gemeenten die nieuwe bedrijventerreinen willen ontwikkelen of bestaande terreinen willen herstructureren (wat in Schiedam het geval is), leidt dit tot fundamentele beperkingen. Tevens is voldoende netcapaciteit een absolute voorwaarde voor het uitvoeren van de energietransitie.

Een mogelijke oplossing ligt in het ontwikkelen van slimme, collectieve energieoplossingen, bijvoorbeeld in de vorm van een energiehub. Een energiehub is een samenwerkingsverband van bedrijven of instellingen binnen een bepaald gebied (in dit voorbeeld een bedrijventerrein) die gezamenlijk de productie, opslag en het verbruik van energie organiseren. Hierdoor blijft het terrein binnen de limieten die de netbeheerder stelt. Binnen een hub wordt energie slim geregeld en komen diverse technieken bij elkaar, zoals lokale opwek (bijvoorbeeld via zon of wind), opslag en verbruik. Het doel is maximale benutting van schaarse netcapaciteit en het mogelijk maken van groei, zelfs als er geen (extra) aansluitvermogen beschikbaar is op het regionale of landelijke net.

Het realiseren van energieoplossingen op bedrijventerreinen vereist een strategische en stapsgewijze aanpak, waarin de gemeente een actieve rol dient te spelen. Daarbij is samenwerking met netbeheerder Stedin en de lokaal gevestigde bedrijven en instellingen, gezien de huidige netcongestie en de wens om energie-infrastructuur te verduurzamen, noodzakelijk. Om stappen tot verdere verduurzaming te kunnen zetten, is het in kaart brengen van verbruiksprofielen per bedrijf en de transportcapaciteit per bedrijventerrein van belang. Vervolgens kan in overleg met alle deelnemende bedrijven en andere belanghebbenden gekeken worden naar de optimalisatie van het energiesysteem.

Maatregelen energietransitie industrie en werklocaties	Bijdrage aan doelstelling
Een aanpak ontwikkelen die eigenaren van kantoorpanden, maatschappelijk vastgoed en andere utiliteitsgebouwen proactief adviseert en stimuleert bij het verminderen en verduurzamen van het energieverbruik.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
Onderzoek naar het energieverbruiksprofiel van individuele bedrijven en transportcapaciteit op de bedrijventerreinen SchieDistrict, Nieuw-Mathenesse en Schiedam Havens.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
Optimalisering van de energiebehoefte aan de hand van onderzoeksresultaten en verkenning van kansrijkheid en toepasbaarheid van collectieve energieoplossingen op bedrijventerreinen, waaronder energiehubs.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen

Tabel 6: Overzicht van maatregelen gericht op verminderen van het energieverbruik

3.3 Circulaire Samenleving

De gemeente zet zich in voor een circulaire samenleving. Grondstoffenvoorraden zijn eindig en sommige materialen zijn schaars of alleen met veel kosten en risico's voor de omgeving te winnen of produceren. Ook de toenemende geopolitieke spanningen en gevolgen van klimaatverandering hebben invloed op de beschikbaarheid en prijzen van materialen. Het lijkt daarom verstandig dat Schiedam in toenemende mate gaat werken met herbruikbare materialen en producten van duurzame oorsprong met daarbij een focus op zoveel mogelijk hergebruik. Zo mitigeert Schiedam risico's van buitenaf, kunnen kosten worden bespaard en kan de welvaart in brede zin toenemen.

Geografisch gezien bevindt Schiedam zich in een goede positie om circulariteit in de stad en regio te bevorderen. Mede door de aanwezigheid van (maak)industrie en havens en de nabijheid van Rotterdam. Werklocaties zoals bedrijven(terreinen) en maatschappelijke organisaties spelen een essentiële rol bij de ontwikkeling naar een circulaire maatschappij; hier vinden immers de meeste productieprocessen plaats. Daarbij bieden deze locaties de fysieke en milieuruimte voor opslag, recycling, logistiek en bewerking van (rest-) materialen. Circulariteit en andere duurzaamheidsaspecten bieden kansen in de omvangrijke gebiedsontwikkelingen SchieDistrict en Nieuw-Mathenesse en in de herstructureringsopgaven Binnenstad en Havens. Hierbij ligt de nadruk op de volgende elementen: gebruik van circulaire materialen, (her-)ontwikkelen van werklocaties met een modulaire grondslag en in de fysieke omgeving rekening houden met delen van goederen en diensten[12].

Waar mogelijk ondersteunt de gemeente initiatieven vanuit bewoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en onderwijsinstellingen. Dit gebeurt mede door partijen bij elkaar te brengen en kennis te delen. De gemeente denkt met initiatiefnemers mee over het beter benutten van reststromen, het bevorderen van hergebruik, het verlengen van de levensduur van producten en het stimuleren van lokale deel- en ruilinitiatieven. Zo versterkt de gemeente het toekomstbestendige woon- en werkklimaat, stimuleert werkgelegenheid en vergroot de positie van Schiedamse spelers in de circulaire economie, met focus op samenwerking, innovatie en concrete mogelijkheden voor hergebruik en behoud van grondstoffen

Om diverse circulaire maatregelen in de stad effectief te kunnen stimuleren, zal de gemeente haar kennis over het onderwerp moeten vergroten en financiële en fysieke ruimte bieden om samen met de stad te experimenteren met innovatieve circulaire oplossingen. De komende jaren zullen diverse pilots en experimenten worden opgezet en uitgevoerd, gericht op circulariteit. Om deze uit te voeren zal de gemeente een circulair expert aantrekken. Voor het structureren van mogelijke stimulerende maatregelen maakt de gemeente onderscheid tussen circulaire proposities voor de gemeente, bedrijven en bewoners.

Gemeentelijke processen en dienstverlening

Afvalinzameling

Voor een duurzamer afvalsysteem is het essentieel dat de organisatie van reststromen goed verloopt. Daarbij is het van belang dat de gemeente duidelijk met de inwoners en gebruikers van de stad communiceert over hoe dit systeem werkt, zodat zij hier op de juiste manier aan kunnen deelnemen. Om zoveel mogelijk te kunnen recyclen, is het belangrijk dat inzameling van reststromen zo makkelijk en goedkoop mogelijk wordt gemaakt. Soms is dat door scheiding vooraf, in het geval van PMD-verpakkingen gebeurt dat in Schiedam tevens na inzameling. In samenwerking met Irado en organisaties zoals het Circulair Ambachtscentrum 'De Cirkel' blijft de gemeente circulaire waardecreatie via reststromen in de stad verbeteren.

Opening circulair ambachtscentrum 'De Cirkel'

Circulair inkopen

De gemeente wil het goede voorbeeld geven door in de inkoop van alle materialen en diensten te letten op duurzaamheid in de breedste zin van het woord. Bij aanbestedingen zal specifiek worden uitgevraagd hoe inschrijvende partijen omgaan met onze duurzaamheidseisen en we zullen erop toezien dat deze in de realisatie worden nageleefd. Momenteel ontwikkelt de gemeente nieuw inkoopbeleid, waarin ook de principes van Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven Inkoop (MVOI) worden opgenomen Dat betekent dat in toenemende mate bij alle nieuwe inkopen duurzaamheid in brede zin een belangrijk criterium is. In concrete zin houdt dit in dat toekomstige uitgaven aan onderhoud en inkomsten of besparingen door hergebruik of reparatie meegenomen kunnen worden in de afwegingen voor aanschaf van materialen en middelen. Hierbij valt te denken aan elektronische apparatuur, speeltoestellen of straatmeubels die door de gemeente worden ingekocht.

Hergebruik in de openbare ruimte

Op dit moment is hergebruik van straatmaterialen gestimuleerd vanuit beeldkwaliteit en karakteristiek. Dit wordt niet altijd gedaan vanuit circulariteit, maar draagt hier wel aan bij. De uitdaging is om juist materialen met een hoge milieu impact die nog op verantwoorde wijze hergebruikt kunnen worden, opnieuw te gebruiken vanuit de circulariteitsdoelstellingen. Ook wanneer deze materialen relatief goedkoop zijn. Dit vraagt aanpassing in de relevante handboeken en ruimte om vrijgekomen herbruikbare materialen (tijdelijk) op te slaan.

Evenementen

In Schiedam worden jaarlijks terugkerende evenementen gehouden, waarbij er vooralsnog veel single-use producten worden gebruikt. Denk bijvoorbeeld aan plastic bekers. De gemeente is over het algemeen niet zelf de organisator van evenementen, maar treedt wel op als vergunningverlener. Vanuit deze rol probeert de gemeente de organisatoren en deelnemers van evenementen te stimuleren en ondersteunen bij het implementeren van herbruikbare producten om zo de CO_2-uitstoot en grondstofgebruik terug te dringen.

Brandersfeesten Schiedam

Bedrijven(terreinen)

Voor bedrijven, met name de maakindustrie, is inzicht krijgen in materiaalstromen een belangrijke stap richting circulariteit. Waar komen gebruikte grondstoffen die door het bedrijf(proces) heen gaan vandaan en welke waardevolle of juist schadelijke reststromen zijn er aanwezig? Als bedrijven en organisaties inzicht hebben in hun materiaal- en reststromen, kan (gezamenlijk) gekeken worden naar mogelijkheden om deze te optimaliseren. In de afgelopen periode zijn onderzoeken gedaan bij bedrijven naar grondstoffen, reststromen en mogelijkheden voor hergebruik Op basis van deze onderzoeken zal een aanpak worden vormgegeven waarmee bedrijven verder worden geholpen in de circulaire transitie.

Wellicht kunnen bedrijven elkaars reststromen gebruiken, of samenwerken in het afvoeren hiervan. Meer circulaire bedrijfsvoering kan leiden tot kostenbesparingen, innovatie en minder vervoersbewegingen. De gemeente werkt vanuit het Uitvoeringsprogramma Economie samen met bedrijven aan het tot stand brengen van meer industriële symbiose op het gebied van circulariteit. De gemeente speelt daarin een stimulerende en verbindende rol, de uitvoering ligt meer bij de bedrijven en marktpartijen. Tot slot, een circulair inzicht is ook belangrijk in het licht van wetgeving rondom uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV)[13] en de eventueel aankomende verplichting tot duurzaamheidsrapportages vanuit de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Focus Fokkerstraat als pilotlocatie voor circulaire bedrijvigheid

In de strategisch gelegen Fokkerstraat en directe omgeving zijn ondernemers bereid om samen te werken aan toekomstgerichte bedrijventerreinen. Mede door de aanwezigheid van Irado en het Circulair Ambachtcentrum, en de nabijgelegen Mechatronica Innovatie Campus Schiedam, ontstaan extra kansen om de circulaire economie in Schiedam vanuit dit gebied te bevorderen. Tegen deze achtergrond onderzoekt de gemeente Schiedam in 2025 en 2026 hoe deze plek kan fungeren als pilotlocatie voor circulaire, toekomstbestendige en innovatieve bedrijvigheid. Deze verkenning sluit aan op gemeentelijke ambities op het gebied van duurzaamheid, ruimte en economie, zoals vastgelegd in de Economische Visie 2021 en de Strategie Werklocaties.

Fokkerstraat

Het doel is om in 2026 een gezamenlijk gedragen ontwikkelrichting en conceptprofiel te hebben als basis voor verdere beleidsvorming en planontwikkeling binnen het omgevingsprogramma. De gebiedsgerichte onderzoeken die in 2025-2026 hiervoor worden uitgevoerd, geven inzicht in welk type circulaire bedrijvigheid lokaal en regionaal goed aansluit bij het profiel van dit terrein. Daarbij staat de vraag centraal hoe het terrein kansen biedt voor bedrijven die zich richten op de herwinning van kritische en schaarse materialen. En hoe het beste kan worden aangesloten bij de circulaire potentie van de reststromen die nu al in het gebied aanwezig zijn, zoals hout, staal, plastic en elektronica.

Bij deze studie wordt gekeken naar reeds bestaande bedrijven met een circulair businessmodel, bijvoorbeeld actief in reuse, repair, remanufacturing en recycling. En naar bedrijven met circulaire ambities om bij te dragen aan industriële symbiose. Zo kunnen ondernemers en gemeente samen werken aan circulaire bedrijvigheid. Wanneer het passende circulaire profiel gereed is, worden mogelijkheden verkend om het terrein aantrekkelijker te maken voor dergelijke bedrijven. Denk aan investeringen in de publieke ruimte en de inzet van

beloningsinstrumenten bij gronduitgifte. Slimme combinaties van ruimtelijke en economische sturing kunnen worden toegepast door bijvoorbeeld ondersteuning bij het realiseren van gedeelde voorzieningen. Daarnaast wordt onderzocht of experimenteerbepalingen uit de Omgevingswet kunnen worden benut (zoals het tijdelijk afwijken van het afvalbegrip voor hergebruik), en hoe deze kunnen worden toegepast in combinatie met maatregelen als het faciliteren van reststromenuitwisseling, gedeelde voorzieningen en samenwerking aan hoogwaardige toepassingen van vrijgekomen materialen.

Door het terrein in te zetten als experimenteergebied binnen het omgevingsprogramma klimaat, ontstaat ruimte voor innovatieve praktijken die bijdragen aan de hoofddoelen van de Omgevingswet: een duurzame, veilige en leefbare fysieke omgeving in samenhang met economische vitaliteit. De Fokkerstraat fungeert zo als praktijkvoorbeeld waarin circulaire gebiedsontwikkeling, innovatieve regelgeving en toekomstgerichte economie samenkomen. De pilot zal worden uitgevoerd in samenwerking met ondernemers en betrokken regionale partijen, zoals Metropoolregio Rotterdam Den Haag en Provincie Zuid-Holland.

Het uiteindelijke doel is om een juridisch en uitvoeringsgericht handelingskader te ontwikkelen, waarmee circulaire bedrijvigheid actief gefaciliteerd en opgeschaald kan worden, met aandacht voor:

- een circulair profiel voor acquisitie en economische positionering van het terrein;
- een mogelijk te hanteren beloningssysteem bij gronduitgifte gericht op circulariteit, samenwerking en kennisdeling;
- planregels die bedrijvigheid vanaf milieucategorie 3.1 faciliteren;
- het actief ondersteunen van industriële symbiose via gebiedsbeheer.

Dit moet leiden tot een gebied waar fysieke ruimte, regelgeving en samenwerking zodanig zijn ingericht dat circulaire ondernemers zich duurzaam kunnen vestigen, groeien en samenwerken.

Bewoners

Delen en repareren

Bewoners kunnen materiaal, kosten en CO_2-uitstoot besparen door materialen, gereedschappen, vervoer of faciliteiten te delen en daarmee de productieve levensduur te verbreden en verlengen. Als gemeente proberen we deze uitgangspunten waar mogelijk te verankeren in programma's en beleid op diverse terreinen. Daarnaast denkt de gemeente graag mee over dit soort initiatieven die vanuit de stad worden aangedragen en faciliteren we deze waar mogelijk.

Repair cafe Schiedam

Naast delen, kunnen bewoners ook een belangrijke bijdrage leveren door gereedschappen, apparatuur en kleding te (laten) repareren. In 2024 is door Europa de richtlijn voor recht op reparaties vastgesteld, die producenten dwingt om producten (makkelijker) reparabel te maken. Schiedam sorteert hierop voor door delen, repareren en hergebruiken onder andere door reparatiecafés, circulaire ambachtscentra en tweedehands winkels en platforms te faciliteren en stimuleren.

Biobased isoleren

Biobased isoleren is beter voor de gezondheid (het zorgt voor een beter binnenklimaat) en vergt minder materiaal dan 'gebruikelijk' isolatiemateriaal. Daarnaast worden biobased isolatiematerialen op verantwoorde wijze geteeld,

geoogst, gebruikt en kunnen zij continu worden hergebruikt. Schiedamse huiseigenaren die gebruik maken van de regelingen in het kader van de Lokale Isolatie Aanpak, worden actief geïnformeerd over de voordelen van biobased isoleren, waarna zij zelf de afweging kunnen maken om dit ook toe te passen.

Biobased isolatiemateriaal

Maatregelen circulaire samenleving	Bijdrage aan doelstelling
De gemeente trekt een circulair expert aan om circulariteit binnen de gemeentelijke organisatie (inkoop, openbare ruimte, vastgoed en projecten) te stimuleren en circulaire initiatieven uit de stad te ondersteunen.	CO_2-reductie
Om de circulaire samenleving in Schiedam te stimuleren, stelt de gemeente een innovatiebudget beschikbaar om enkele pilots uit te voeren. De circulair expert van de gemeente geeft hier samen met de desbetreffende interne en externe belanghebbenden invulling aan.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen
In het Handboek Openbare Ruimte (HOR) worden richtlijnen voor circulariteit vastgelegd.	

Tabel 7: Overzicht van maatregelen gericht op hergebruik van materialen

3.4 Duurzame Mobiliteit

In de afgelopen jaren is de CO_2-uitstoot door mobiliteit toegenomen. Als we kijken naar de Monitor Klimaatbeleid Schiedam, zien we dat voor de categorie mobiliteit de optelsom van de geplande maatregelen en de landelijke autonome ontwikkelingen zorgen gezamenlijk voor een reductie in CO_2-uitstoot van 4% in 2030 ten opzichte van 1990. Dit is niet verrassend: veel van de uitstoot van mobiliteit komt voor rekening van verkeer op de A20 en A4. Een beperkt deel van dit verkeer komt uit of gaat naar Schiedam, maar door de verbruiksbenadering (zie 1. Inleiding), telt de CO_2-uitstoot mee bij de resultaten van Schiedam. De uitstoot afkomstig van de rijkswegen in en rondom Schiedam zorgt voor 67% van de mobiliteitsemissies in Schiedam. Verlaging van de snelheid op deze rijkswegen naar 80 km per uur zou een reductie van CO_2-uitstoot van 15kton betekenen[14]. Bovendien draagt deze maatregel ook bij aan de gezondheid van alle Schiedammers door lagere uitstoot van fijnstof en minder geluidshinder.

A20 snelweg Schiedam

Het beperken van de CO_2-uitstoot gerelateerd aan mobiliteit, begint met het beperken van verkeersbewegingen van met name auto- en vrachtverkeer. Vervolgens is het belangrijk om het resterende auto- en vrachtverkeer zoveel mogelijk te verduurzamen. Eventuele maatregelen die de gemeente hierin wenst te nemen zullen altijd worden afgestemd met de bewoners en ondernemers(verenigingen) die daar de gevolgen van ondervinden.
In de al goedgekeurde plannen op het gebied van mobiliteit staat een aantal maatregelen genoemd die ook bijdragen aan het beperken van de impact van mobiliteit op het klimaat. Het betreft de volgende onderwerpen:

Beperken van verkeersbewegingen

- Verdere stimulering van OV-gebruik: nieuwe woningen worden zo dicht mogelijk bij OV gebouwd en vindt een MIRT-verkenning oude lijn plaats voor vernieuwing van de spoorlijn en station Schiedam Centrum. Ook wordt in de toekomst treinstation Kethel gerealiseerd.
- Werkgeversaanpak: gemeente, werkgevers en de Verkeersonderneming werken samen in experimenten om werknemers te stimuleren hun woon-werkverkeer te verduurzamen, ook wel de werkgeversaanpak genoemd.
- Beperken van verkeersbewegingen door vrachtverkeer: in Schieveste gaat afval ondergronds worden ingezameld, wat leidt tot minder vervoersbewegingen. In Nieuw-Mathenesse worden mogelijkheden verkend van vervoer over water.[15]
- Mobiliteitshubs voor bedrijven en woonwijken: de ambitie is om een deel van het woon-werkverkeer verkeer en parkeren in de openbare ruimte te verplaatsen naar mobiliteitshubs. Ook wordt gekeken of aanbieden van deelvervoer, en combineren met aan de rand van een woonwijk aangeboden kunnen worden.

Station Schiedam Centrum

Tenslotte kan beperking van auto- en vrachtverkeer in de stad ook worden gestimuleerd door de invoering van parkeervergunningen en betaald parkeren. Uit raadplegingen die in de afgelopen jaren zijn gehouden, is gebleken dat er in veel wijken op dit moment onvoldoende draagvlak is. Mogelijk is er in de toekomst meer draagvlak voor het invoeren van maatregelen voor gereguleerd en betaald parkeren. De invoering hiervan heeft ook een positief effect op de klimaatdoelstellingen van de gemeente Schiedam.

Verduurzamen van auto- en vrachtverkeer

- Stimuleren van deelvervoer: hoewel deelvervoer al goed wordt gebruikt, zijn er nog mogelijkheden voor verdere stimulering, bijvoorbeeld het direct meenemen van deelinitiatieven bij nieuwbouw.
- Verduurzamen vervoer gemeente en toeleveranciers: op dit moment is een groot deel van de auto's en busjes in eigendom van de gemeente al volledig elektrisch aangedreven. Via haar inkoopbeleid kan de gemeente aan toeleveranciers vragen om duurzaam vervoer te gebruiken.
- Zero emissiezones: in 2030 wordt de landelijke CO_2-emissienorm voor nieuwe personenauto's en lichte bedrijfsvoertuigen aangescherpt. Hieraan moet 55% van alle personenauto's en 50% van de lichte bestelauto's voldoen. De gemeente gaat onderzoeken in welke vorm zero emissiezones in Schiedam effectief kunnen worden toegepast, met oog voor zowel de CO_2-reductie, regionale ontwikkelingen en gevolgen voor ondernemers.
- Uitbreiding laadpalen: op dit moment is een plankaart laadinfrastructuur in ontwikkeling, waarin wordt aangegeven hoeveel laadpalen op welke plekken moeten komen en wat dit betekent voor verzwaring van de elektriciteitsnetten. Alle laadpalen zullen op termijn geschikt worden gemaakt voor slim laden om de belasting van het stroomnet in balans te houden. Ook zijn er technologische ontwikkelingen die maken dat er ook energieopslagcapaciteit in de laadinfractuur wordt ingebouwd. Een Verlengde Private Aansluiting (VPA) is in Schiedam niet toegestaan vanwege bezwaren die te maken hebben met veiligheid, oneigenlijk gebruik van de openbare ruimte en toegankelijkheid.
- Snelheidsreductie: het streven is dat op vrijwel alle wegen in de stad de maximale snelheid 30 kilometer per uur wordt, wat bijdraagt aan de reductie van CO_2-uitstoot. Zie pagina 40 in het Uitvoeringsprogamma Mobiliteit voor een overzicht van de wegen waarop de snelheid wordt verlaagd.

Maatregelen duurzame mobiliteit	Bijdrage aan doelstelling
De gemeente gaat lobbyen bij de Rijksoverheid om op de snelwegen in de zones door en langs Schiedam een maximumsnelheid van 80 km per uur vast te stellen.	Bij slagen 15,3 kton reductie CO_2-uitstoot
Onderzoek naar vormgeving zero emissiezones in Schiedam.	Reductie CO_2-uitstoot

Tabel 8. Overzicht van aanvullende maatregelen gericht op reduceren CO_2-uitstoot door mobiliteit

3.5 Samen Ontwikkelen

Dit deelprogramma Klimaatmitigatie laat zien dat er op heel veel gebieden activiteiten en maatregelen nodig zijn. Geen van de betrokken partijen, de gemeente inclusief, heeft over alle relevante onderwerpen altijd de meest actuele kennis en ervaring voorhanden. Kennisinstellingen, bewoners, bedrijven, maatschappelijke (belangen)organisaties, netbeheerders, medeoverheden, ondernemersverenigingen, energiegemeenschappen en nog veel meer partijen hebben gezamenlijk in en over Schiedam echter veel kennis en kunde beschikbaar. Als gemeente werken we graag samen met al deze belanghebbenden en benutten we de aanwezige kennis waar mogelijk. Ook maken we waar mogelijk gebruik van kennis die al in andere gemeenten is opgedaan, bijvoorbeeld in buurgemeente Rotterdam. Het is belangrijk om de impact van eventuele veranderingen op de veelheid aan belangen binnen Schiedam goed af te wegen. Dit kan bijvoorbeeld door gebruik te maken van het landelijke Ambitieweb, waarmee het mogelijk is verschillende duurzame doelen concreet te maken, af te wegen en te prioriteren, ook op gebiedsniveau.

Schiedam heeft ook ervaring en kennis in huis die andere gemeenten hard nodig hebben voor hun opgaven. Te denken valt aan het aansluiten van bestaande woningen op een warmtenet, of het ondersteunen van VvE's bij juridische vraagstukken. Deze kennis zal Schiedam desgevraagd en voor zover dit past binnen de dagelijkse werkzaamheden, delen. Specifiek ten aanzien van VvE's heeft de gemeente een samenwerkingsovereenkomst gesloten om samen met een aantal andere gemeenten knelpunten ten aanzien van verduurzaming van VvE's aan te pakken.

Bewoners informeren

Inwoners van Schiedam spelen een belangrijke rol bij het nemen van maatregelen gericht op het beperken van CO_2-uitstoot. Als huurders of deelnemers aan een VvE, is hun stem bepalend voor het kunnen uitvoeren van maatregelen. Als woningeigenaren beslissen zij of en wanneer ze bereid zijn om te investeren in verduurzaming van hun woningen. Als deelnemers aan een coöperatie zijn zij voortrekkers bij verduurzaming. En zo zijn er nog veel meer voorbeelden te benoemen. De gemeente vindt het dan ook belangrijk om bij het invulling geven aan maatregelen samen te werken aan voldoende draagvlak. In aanvulling daarop probeert zij de inwoners van Schiedam zo goed mogelijk te informeren over maatregelen, financiële regelingen en andere zaken via de website, het Servicepunt Woningverbetering en sociale media.

Onderwijs en arbeidsmarkt

Er is nu en in de komende jaren een grote vraag naar experts op het gebied van energie- en klimaattransitie. Ook bieden steeds meer kennis- en onderwijsinstellingen onderzoeks- en leertrajecten aan die gericht zijn op energie en klimaat, of duurzaamheid. Hoewel deze onderwerpen niet onder de directe verantwoordelijkheid van de gemeente vallen, zijn ze wel van belang voor een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Schiedam. De gemeente stimuleert door samenwerkingen en initiatieven zoals MICS werkgevers en onderwijsinstellingen dan ook om hun vraag en aanbod op elkaar aan te sluiten.

Binnen de Beroepentuin en via Stroomopwaarts worden bewoners in samenwerking met bedrijven opgeleid om actief vanuit een werkplek bij te dragen aan duurzaamheid of de energietransitie. In aanvulling hierop maakt de gemeente afspraken met bedrijven over mogelijke leertrajecten in het kader van onder andere Leven Lang Ontwikkelen en de Human Capital Agenda. Via haar aanbestedingsbeleid heeft de gemeente ook invloed op deze punten. Op dit moment is social return on investment (SROI) al een onderdeel van het gunningsproces. De invulling hiervan focust nu op arbeidsmarktparticipatie en trainingen. De gemeente probeert de invulling hiervan, in samenwerking met Stroomopwaarts ook toe te spitsen op een breder palet aan maatschappelijke thema's, zoals klimaat en energie.

Klimaat dichtbij

Scholen gaan uiteraard over hun eigen lesprogramma's. Als gemeente kijken we doorlopend naar mogelijkheden voor het ontwikkelen van een lesprogramma gericht op klimaatmitigatie. Dit gebeurt uitsluitend op projectbasis, bijvoorbeeld via de isolatiehuisjes die via Energiehulp op basisscholen worden ingezet. Dit met als doel de jeugd actief te betrekken bij het onderwerp klimaat en hen bewust te maken van de grotere maatschappelijke opgaven die momenteel spelen. Daarnaast kunnen kinderen en volwassenen op een laagdrempelige manier actief betrokken worden bij verduurzaming van schoolgebouwen en dergelijke.

Maatregel Samen ontwikkelen	Bijdrage aan doelstelling
De gemeente faciliteert werkgevers en onderwijsinstellingen om hun vraag en aanbod op elkaar aan te sluiten, bijvoorbeeld via de MICS.	Iedereen kan meedoen
De gemeente maakt afspraken met bedrijven over leertrajecten gerelateerd aan energie, klimaat en duurzaamheid in het kader van Leven Lang Ontwikkelen en de Human Capital Agenda.	Iedereen kan meedoen
De gemeente zoekt mogelijkheden om de SROI ook toe te spitsen op thema's zoals klimaat en energie.	Iedereen kan meedoen
De gemeente biedt scholen incidenteel mogelijkheden (op projectbasis) om lesprogramma's gericht op klimaatmitigatie af te nemen.	Iedereen kan meedoen

Tabel 9. Overzicht van maatregelen gericht op Samen Ontwikkelen

4 Financiën

Voor de uitvoering van het Omgevingsprogramma Klimaat heeft de gemeente naast ambtelijke capaciteit op dit moment alleen bij het Rijk aangevraagde en toegekende subsidies beschikbaar. Dit zijn hoofdzakelijk de CDOKE, NIP en SPUK Energiearmoede. In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke maatregelen met welke middelen bekostigd worden. Ook wordt ingegaan op mogelijke aanvullende financiële middelen. Tabel 10 toont het overzicht van maatregelen en bekostiging daarvan.

4.1 Maatregelen overzicht

Maatregel	Bijdrage aan doelstelling	Wettelijk/ onvermijdelijk	Budget	Financiering
Gebouwde Omgeving				
Beperking van het energiegebruik				
Het Servicepunt Woningverbetering ondersteunt woningeigenaren bij de verduurzaming van hun woning, o.a. via technisch advies en financiële oplossingen. Deze diensten worden in lijn gebracht met de verplichtingen uit de EPBD IV.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	n.t.b.	Algemene reserve + incidentele projectgelden
De gemeente biedt VvE's de mogelijkheid om middels de subsidie Aanpak VvE Isolatie begeleiding en financiële middelen te ontvangen door verlenen van subsidie voor isolerende maatregelen aan de thermische schil.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	€4.211.160,-	NIP I + II + III
De gemeente biedt VvE's de mogelijkheid om middels de subsidie Aanpak VvE Isolatie hun energiesysteem waterzijdig dynamisch in te laten regelen.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	€1.000.000	SPUK Energiearmoede
De gemeente zet Doe-Het-Zelf regeling met vouchers op voor isolerende maatregelen in grondgebonden woningen en kleine VvE's.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	€ 900.000,-	NIP III
Tot 2026 investeert de gemeente in voortzetting van de Energiehulp aanpak tegen energiearmoede.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	<€500.000,-	SPUK Energiearmoede

FOCUS projecten

Uitvoering van niet-focus projecten

Uitwerking met ambtelijke capaciteit, eventuele financiering via andere programma's

Onderzoek met een evt. investeringsvoorstel, ter besluitvorming voor volgend college

Ambtelijke capaciteit voor kritieke functies met een meer structureel karakter

Maatregel	Bijdrage aan doelstelling	Wettelijk/ onvermijdelijk	Budget	Financiering
Per 2026 wordt de Energiehulp aanpak gerichter voortgezet vanuit het NPNO, integraal armoedebeleid en een eventuele bijdrage vanuit SROI.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Nee	n.t.b.	NPNO + Armoedebeleid + SROI
De gemeente ontwikkelt een informatiepakket voor makelaars en hypotheekadviseurs met algemene informatie over verduurzaming, financiering, energietransitie-projecten en verwijzing naar het Servicepunt Woningverbetering.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Nee	€ 60.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
Verduurzaming van de energievraag				
Uitwerken van een Warmteprogramma (2026) als opvolger van Transitievisie Warmte (2020).	CO_2-reductie	Ja	€ 200.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
Uitvoeren van het project Nieuwe Energie voor Groenoord en het delen van opgedane kennis en ervaring binnen en buiten de gemeente.	7,2 kton CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	€2.292.150,-	CDOKE (Planfinanciering)
Uitvoeren van de pilot all-electric in Sveaborg. Resultaten van deze pilot worden gebruikt voor de energietransitie in het overige deel van Sveaparken.	11,5 kton CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	€ 500.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
De gemeente werkt een zonnepanelenstrategie uit voor het realiseren van zonnepanelen op 40% van het geschikte dakoppervlak. Dit behelst ook een plan van aanpak voor het plaatsen van zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	€ 100.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
In het Handboek Openbare Ruimte (HOR) worden richtlijnen voor energiesysteem van de toekomst vastgelegd.		Ja	n.v.t.	n.v.t.
Maatschappelijk Vastgoed				
Het opstellen van een Programma van Eisen omtrent duurzaamheid voor maatschappelijk vastgoed in bezit van de gemeente, o.a. op basis van de EPBD-IV criteria, om gezamenlijke sturing hierop te vergemakkelijken.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Ja	€ 100.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
Voorstellen ontwikkelen om een revolverend fonds in te richten voor verduurzaming van de stad, bijvoorbeeld voor maatschappelijk vastgoed dat niet in het bezit is van de gemeente. Zie hiervoor Hoofdstuk 4. Financiën - 4.2 Aanvullende middelen.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Nee	Eneco-gelden	CDOKE (Basisfinanciering)

Industrie en Werklocaties

Een aanpak ontwikkelen die eigenaren van kantoorpanden, maatschappelijk vastgoed en andere utiliteitsgebouwen proactief adviseert en stimuleert bij het verminderen en verduurzamen van het energieverbruik.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Nee	€ 300.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
Onderzoek naar het energieverbruiksprofiel van individuele bedrijven en transportcapaciteit op de bedrijventerreinen SchieDistrict, Nieuw-Mathenesse en Schiedam Havens.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Nee	€ 300.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)

- FOCUS projecten
- Uitvoering van niet-focus projecten
- Uitwerking met ambtelijke capaciteit, eventuele financiering via andere programma's
- Onderzoek met een evt. investeringsvoorstel, ter besluitvorming voor volgend college
- Ambtelijke capaciteit voor kritieke functies met een meer structureel karakter

Maatregel	Bijdrage aan doelstelling	Wettelijk/ onvermijdelijk	Budget	Financiering
Optimalisering van de energiebehoefte aan de hand van onderzoeksresultaten en verkenning van kansrijkheid en toepasbaarheid van collectieve energieoplossingen op bedrijventerreinen, waaronder energiehubs.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Nee	€ 100.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
Circulaire Samenleving				
Om de circulaire samenleving in Schiedam te stimuleren, stelt de gemeente een innovatiebudget beschikbaar om enkele pilots uit te voeren. De circulair expert van de gemeente geeft hier samen met de desbetreffende belanghebbenden invulling aan.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen	Nee	€ 300.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
In het Handboek Openbare Ruimte (HOR) worden richtlijnen voor circulariteit vastgelegd.		Nee	n.v.t.	n.v.t.
Duurzame Mobiliteit				
De gemeente gaat lobbyen bij de Rijksoverheid om op de snelwegen in de zones door en langs Schiedam een maximumsnelheid van 80 km per uur vast te stellen.	15,3 kton CO_2-reductie	Nee	n.v.t.	n.v.t.
Onderzoek naar vormgeving zero emissiezones in Schiedam.	CO_2-reductie	Nee	€ 50.000,-	CDOKE (Basisfinanciering)
Samen Ontwikkelen				
De gemeente faciliteert werkgevers en onderwijsinstellingen om hun vraag en aanbod op elkaar aan te sluiten, bijvoorbeeld via de MICS.	Iedereen kan meedoen	Nee	n.v.t./n.t.b.	n.v.t./n.t.b.
De gemeente maakt afspraken met bedrijven over leertrajecten gerelateerd aan energie, klimaat en duurzaamheid in het kader van Leven Lang Ontwikkelen en de Human Capital Agenda.	Iedereen kan meedoen	Ja	n.v.t./n.t.b.	n.v.t./n.t.b.
De gemeente zoekt mogelijkheden om de SROI ook toe te spitsen op thema's zoals klimaat en energie.	Iedereen kan meedoen	Nee	n.v.t./n.t.b.	n.v.t./n.t.b.
De gemeente biedt scholen incidenteel mogelijkheden (op projectbasis) om lesprogramma's gericht op klimaatmitigatie af te nemen.	Iedereen kan meedoen	Nee	n.v.t./n.t.b.	n.v.t./n.t.b.
Monitoring en evaluatie				
Herijking CE Delft rapportage		Nee	€ 50.000,-	CDOKE (basisfinanciering)

FOCUS projecten

Uitvoering van niet-focus projecten

Uitwerking met ambtelijke capaciteit, eventuele financiering via andere programma's

Onderzoek met een evt. investeringsvoorstel, ter besluitvorming voor volgend college

Ambtelijke capaciteit voor kritieke functies met een meer structureel karakter

Maatregel	Bijdrage aan doelstelling	Wettelijk/ onvermijdelijk	Budget	Financiering
Ambtelijke capaciteit (2025 – 2027)				
Nieuw te werven				
Senior vergunningverlener met specialisatie in de energietransitie binnen de gebouwde omgeving.	CO_2-reductie		230.258	CDOKE (basisfinanciering)
Projectleider energietransitie, o.a. voor uitvoering van de all-electric pilot in Sveaborg, en energieoplossingen op bedrijventerreinen.	CO_2-reductie		202.984	CDOKE (basisfinanciering)
Beleidsadviseur Circulariteit om circulariteit binnen de gemeentelijke organisatie (inkoop, openbare ruimte, vastgoed en projecten) te stimuleren en circulaire initiatieven uit de stad te ondersteunen.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen		230.258	CDOKE (basisfinanciering)
Energieadviseur Utiliteit om eigenaren van kantoorpanden, maatschappelijk vastgoed en andere utiliteitsgebouwen proactief adviseren en stimuleren bij het verminderen en verduurzamen van het energieverbruik.	CO_2-reductie + Iedereen kan meedoen		230.258	CDOKE Basisfinanciering
Programmasecretaris Omgevingprogramma Klimaat			202.984	CDOKE (basisfinanciering)
Reeds aangetrokken				
Beleidsmedewerker klimaat & energie (besloten in 2023)	CO_2-reductie		304.476	CDOKE (basisfinanciering)
Programmamanager NEvG (besloten in 2023)	CO_2-reductie		386.895	CDOKE (basisfinanciering)
Beleidsadviseur klimaat & energie (besloten in 2023)	CO_2-reductie		345.387	CDOKE (basisfinanciering)
De gemeente zet een energiebeheerder in die m.b.v. het energiemonitoringssysteem E+K energielekken identificeert en verbeteringsvoorstelling doet die op korte termijn kunnen worden geïmplementeerd (besloten in 2025).	CO_2-reductie		240.000	CDOKE (basisfinanciering)

Tabel 10: Overzicht van maatregelen en bekostiging daarvan

FOCUS projecten

Uitvoering van niet-focus projecten

Uitwerking met ambtelijke capaciteit, eventuele financiering via andere programma's

Onderzoek met een evt. investeringsvoorstel, ter besluitvorming voor volgend college

Ambtelijke capaciteit voor kritieke functies met een meer structureel karakter

4.2 Aanvullende middelen

De gemeente richt zich uiteraard op het gebruiken van zoveel mogelijk van de beschikbare middelen en probeert deze (deels) in te zetten als verdubbelaar of multiplier. Met dit laatste wordt bedoeld dat voor het verkrijgen van een landelijke of Europese subsidie, vaak een bijdrage vanuit gemeente of provincie nodig is. Door op alle niveaus een beroep te doen op beschikbare subsidies, kunnen deze elkaar versterken. Uiteraard waar wettelijk toegestaan binnen staatssteunkaders. Provincie Zuid-Holland houdt een overzicht bij van Europese subsidies en monitort daarnaast overige subsidiemogelijkheden. Voor sommige subsidies is aanvragen in regionaal of provinciaal verband wenselijk of een vereiste. Gemeente Schiedam maakt, wanneer dit past bij de ontwikkelingen in de stad, graag gebruik van de beschikbare expertise en samenwerkingsmogelijkheden in de regio en provincie bij het aanvragen van subsidies.

Om te komen tot een multiplierеffect, is de bedoeling om zo goed mogelijk gebruik maken van regionale en provinciale, landelijke en Europese subsidies die beschikbaar zijn voor de verschillende onderwerpen. Er wordt een subsidie expert ad hoc ingehuurd om een beroep te doen op beschikbare subsidies. Onderstaande Tabel 11 toont voorbeelden (niet uitputtend) van mogelijke middelen en regelingen.

Regionale en provinciale middelen	**Gericht op**	**Opmerkingen**
Subsidieregeling mobiliteit Zuid-Holland[16]	Infrastructurele projecten, kwaliteit OV, fietsprojecten, energietransitie in mobiliteit en dergelijke door gemeenten en waterschappen	
Subsidieregeling Bedrijventerreinen	Verduurzaming bedrijventerreinen	
Rijksmiddelen	**Gericht op**	**Opmerkingen**
Uitvoeringsmiddelen voor gemeenten (CDOKE) en Specifieke Uitkering (SpUK) regionale structuur Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie	Faciliteren van verduurzamingsproces voor gemeenten	Middelen moeten uiterlijk 2027 uitgegeven zijn, dus alleen tijdelijke capaciteit kan ingezet worden. 10% mag ook aan andere zaken worden uitgegeven, hiervoor zal een reservering 'onvoorzien' worden gemaakt
SpUK LAI (specifieke uitkering Lokale Aanpak Isolatie)	Lokale aanpak isolatie	Breder inzetbaar dan alleen voor faciliteren van proces
Investeringssubsidie Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed (DUMAVA)	Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	Binnen voorwaarden wordt tot 30% van de kosten vergoed
Stimulering bouw en onderhoud sportaccommodaties (BOSA)	Sportaccommodaties van amateur sportorganisaties	Bedoeld voor bouw- en onderhoudskosten en de aanschaf van sportmaterialen
SDE++ voor warmtebronnen of duurzame energieopwek, WIS voor de warmteinfrastructuur en SVVE, SAH, ISDE voor een deel van de kosten die gebouweigenaren maken en Warmtefonds voor financiering van duurzaamheidsmaatregelen voor particulieren	De verschillende partijen betrokken bij warmtenetten	Er wordt ook gewerkt aan een nationaal Waarborgfonds dat gemeenten in staat moet stellen om goedkoper te lenen voor warmtenetten. Dit zou van start gaan per 1 januari 2025; het is nog onduidelijk of dit ook haalbaar is.
Europese middelen	**Gericht op**	**Opmerkingen**
Middelen uit Interreg, Just Transition Fund, European Urban Initiative, EFRO-Kansen voor West, Horizon-, LIFE-, ELENA- (ook al ingezet bij NEvG) en URBACT-programma's	Een diversiteit aan verduurzamingsprojecten	Aanvraagprocedures kunnen lang en onzeker zijn en veel capaciteit vragen. Ook wordt vaak cofinanciering gevraagd

Tabel 11: Overzicht mogelijke financiële middelen

Eneco gelden

In januari 2020 stemde de gemeenteraad in met de verkoop van alle aandelen van de gemeente Schiedam in Eneco Groep N.V.. Bij dit besluit is een motie aangenomen, ingediend door de VVD, DENK, D66, AOV, CDA, GroenLinks, PS, LOS en SLV over de besteding van de Eneco gelden. Een van de genoemde punten, was het instellen van een revolverend duurzaamheidsfonds en de mogelijkheden te onderzoeken om bestaande regelingen te comprimeren tot een regeling ter bevordering van duurzaamheid. Hier is door de gemeenteraad een bedrag van €4 miljoen aan gekoppeld. Een gedeelte van dit bedrag is reeds in het UP Economie opgenomen voor het bevorderen van de circulaire economie.

Met name fysieke ingrepen zoals verduurzaming van vastgoed vragen flinke investeringen. Dit zijn investeringen die zich uiteindelijk gedeeltelijk terugverdienen door o.a. lagere energielasten, maar in dit geval gaat de kost voor de baat uit. Om dit type investeringen te bekostigen, is het voorstel om uit te zoeken of een revolverend fonds opgezet kan worden vanuit resterende Eneco-gelden die voor ‘duurzaamheid’ ter beschikking zijn gesteld. Bij een revolverend fonds worden financiële middelen beschikbaar gesteld, die ook weer terugbetaald worden en die vervolgens weer opnieuw beschikbaar gesteld worden. Op deze manier komt meer geld beschikbaar voor investeringen die de gemeente en andere (maatschappelijke) organisaties doen op het gebied van verduurzaming. De gemeente werkt verschillende voorstellen uit, in de geest van de motie (2020) en het vigerende klimaatbeleid, voor het inzetten van Eneco-gelden in de vorm van een revolverend fonds en presenteert deze in 2026 aan het nieuwe Schiedamse college van B&W en gemeenteraad.

5 Looptijd

In het Klimaatbeleid zijn doelstellingen tot en met 2030 en doelstellingen tot en met 2050 benoemd. In dit omgevingsprogramma richten we ons vooral op de doelstellingen tot en met 2030. Een deel van de in dit programma genoemde maatregelen, heeft een langere looptijd. Het programma loopt tot 2032, waarbij er in 2027/2028 een update van dit deelprogramma wordt opgeleverd. De looptijd van de afzonderlijke maatregelen staat hieronder in tabel 12 weergegeven.

Maatregel	Periode						
Gebouwde Omgeving							
Beperking van het energiegebruik	2023	2024	2025	2026	2027	2028	
Het Servicepunt Woningverbetering ondersteunt woningeigenaren bij de verduurzaming van hun woning, o.a. via technisch advies en financiële oplossingen. Deze diensten worden in lijn gebracht met de verplichtingen uit de EPBD IV.							onbepaald
De gemeente biedt VvE's de mogelijkheid om middels de subsidie Aanpak VvE Isolatie begeleiding en financiële middelen te ontvangen door verlenen van subsidie voor isolerende maatregelen aan de thermische schil.							
De gemeente biedt VvE's de mogelijkheid om middels de subsidie Aanpak VvE Isolatie hun energiesysteem waterzijdig dynamisch in te laten regelen.							
De gemeente zet Doe-Het-Zelf regeling met vouchers op voor isolerende maatregelen in grondgebonden woningen en kleine VvE's.							
Tot 2026 investeert de gemeente in voortzetting van de Energiehulp aanpak tegen energiearmoede.							
Per 2026 wordt de Energiehulp aanpak gerichter voortgezet vanuit het NPNO, integraal armoedebeleid en een eventuele bijdrage vanuit SROI.							

Maatregel	Periode						
	2023	2024	2025	2026	2027	2028	onbepaald
De gemeente ontwikkelt een informatiepakket voor makelaars en hypotheekadviseurs met algemene informatie over verduurzaming, financiering, energietransitie-projecten en verwijzing naar het Servicepunt Woningverbetering.							
Verduurzaming van de energievraag							
Uitwerken van een Warmteprogramma (2026) als opvolger van Transitievisie Warmte (2020).							
Uitvoeren van het project Nieuwe Energie voor Groenoord en het delen van opgedane kennis en ervaring binnen en buiten de gemeente.							
Uitvoeren van de pilot all-electric in Sveaborg. Resultaten van deze pilot worden gebruikt voor de energietransitie in het overige deel van Sveaparken.							
De gemeente werkt een zonnepanelenstrategie uit voor het realiseren van zonnepanelen op 40% van het geschikte dakoppervlak. Dit behelst ook een plan van aanpak voor het plaatsen van zonnepanelen op gemeentelijk vastgoed.							
In het Handboek Openbare Ruimte (HOR) worden richtlijnen voor energiesysteem van de toekomst vastgelegd.							
Maatschappelijk Vastgoed							
Het opstellen van een Programma van Eisen omtrent duurzaamheid voor maatschappelijk vastgoed in bezit van de gemeente, o.a. op basis van de EPBD-IV criteria, om gezamenlijke sturing hierop te vergemakkelijken.							
Voorstellen ontwikkelen om een revolverend fonds in te richten voor verduurzaming van de stad, bijvoorbeeld voor maatschappelijk vastgoed dat niet in het bezit is van de gemeente. Zie hiervoor hoofdstuk 4. Financiën.							
Industrie en Werklocaties							
Een aanpak ontwikkelen die eigenaren van kantoorpanden, maatschappelijk vastgoed en andere utiliteitsgebouwen proactief adviseert en stimuleert bij het verminderen en verduurzamen van het energieverbruik.							
Onderzoek naar het energieverbruiksprofiel van individuele bedrijven en transportcapaciteit op de bedrijventerreinen SchieDistrict, Nieuw-Mathenesse en Schiedam Havens.							
Optimalisering van de energiebehoefte aan de hand van onderzoeksresultaten en verkenning van kansrijkheid en toepasbaarheid van collectieve energieoplossingen op bedrijventerreinen, waaronder energiehubs.							

Maatregel	Periode					
Circulaire Samenleving	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Om de circulaire samenleving in Schiedam te stimuleren, stelt de gemeente een innovatiebudget beschikbaar om enkele pilots uit te voeren. De circulair expert van de gemeente geeft hier samen met de desbetreffende belanghebbenden invulling aan.						
In het Handboek Openbare Ruimte (HOR) worden richtlijnen voor circulariteit vastgelegd.						
Duurzame Mobiliteit						
De gemeente gaat lobbyen bij de Rijksoverheid om op de snelwegen in de zones door en langs Schiedam een maximumsnelheid van 80 km per uur vast te stellen.						
Onderzoek naar vormgeving zero emissiezones in Schiedam.						
Samen Ontwikkelen						
De gemeente faciliteert werkgevers en onderwijsinstellingen om hun vraag en aanbod op elkaar aan te sluiten, bijvoorbeeld via de MICS.						
De gemeente maakt afspraken met bedrijven over leertrajecten gerelateerd aan energie, klimaat en duurzaamheid in het kader van Leven Lang Ontwikkelen en de Human Capital Agenda.						
De gemeente zoekt mogelijkheden om de SROI ook toe te spitsen op thema's zoals klimaat en energie.						
De gemeente biedt scholen incidenteel mogelijkheden (op projectbasis) om lesprogramma's gericht op klimaatmitigatie af te nemen.						
Monitoring en evaluatie						
Herijking CE Delft rapportage						
Ambtelijke capaciteit						
Senior vergunningverlener met specialisatie in de energietransitie binnen de gebouwde omgeving.						
Projectleider energietransitie, o.a. voor uitvoering van de all-electric pilot in Sveaborg, en energieoplossingen op bedrijventerreinen.						
Beleidsadviseur Circulariteit om circulariteit binnen de gemeentelijke organisatie (inkoop, openbare ruimte, vastgoed en projecten) te stimuleren en circulaire initiatieven uit de stad te ondersteunen.						

Maatregel	Periode					
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Energieadviseur Utiliteit om eigenaren van kantoorpanden, maatschappelijk vastgoed en andere utiliteitsgebouwen proactief adviseren en stimuleren bij het verminderen en verduurzamen van het energieverbruik.						
Programmasecretaris Omgevingprogramma Klimaat						
Beleidsmedewerker klimaat & energie (reeds besloten in 2023)						
Programma-/procesmanager NEvG (reeds besloten in 2023)						
Beleidsadviseur klimaat & energie voor ontwikkeling van beleid en uitvoering van projecten (reeds besloten in 2023)						
De gemeente zet een energiebeheerder in die m.b.v. het energiemonitoringssysteem E+K energielekken identificeert en verbeteringsvoorstelling doet die op korte termijn kunnen worden geïmplementeerd (reeds besloten in 2025).						

Tabel 12: Looptijd maatregelen

6 Monitoring en evaluatie

In dit deelprogramma Klimaatmitigatie richten we ons op de doelen:
- 49% minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990
- In 2050 is Schiedam CO_2-neutraal
- Iedereen kan meedoen in de energietransitie

Schiedam zal jaarlijks met behulp van de CO_2-prestatieladder de voortgang monitoren en rapporteren op het gebied van reductie van CO_2-uitstoot van de eigen organisatie, waarmee doelstellingen 1 en 2 worden gemeten. Voor doelstelling 3 wordt gekeken naar de hoeveelheid huishoudens die via Energiehulp en de lokale isolatieaanpak zijn geholpen, het aantal activiteiten dat is georganiseerd en het aantal bewoners met wie is gesproken tijdens inloopspreekuren. Het effect en bereik van de in dit programma beschreven maatregelen worden doorlopend gemonitord. Ook wordt hierbij gekeken naar de samenwerkingsverbanden en juridische pilot met VvE's in het kader van NEvG.

Iedere vier jaar wordt een nieuwe doorrekening gemaakt op dezelfde wijze als in 2024 is gedaan in het rapport 'Monitor Klimaatbeleid Schiedam' van CE Delft. Dit betekent dat in 2027 een eerste uitgebreide kwantitatieve rapportage over de periode 2024-2027 beschikbaar komt. Het beschikbaar komen van deze rapportage gebruikt Schiedam om uiterlijk in 2028 een update van dit deelprogramma Klimaatmitigatie op te leveren, omdat dan duidelijk is waar we op dat moment staan qua resultaten en financiële middelen. In 2032 volgt een tweede rapportage. Deze laatste biedt inzicht in de mate waarin doelstellingen voor 2030 zijn behaald en biedt input voor de doorlopende ontwikkeling van het Omgevingsprogramma.

In aanvulling op de rapportages door het onderzoeksbureau zal de gemeente tussentijds ieder jaar monitoren en de bevindingen in een voortgangsrapportage verwerken welke met het college van B&W en de gemeenteraad worden gedeeld. Op deze manier wordt tijdig gesignaleerd of het bereiken van de doelstellingen volgens plan loopt, of dat er vertraging dreigt en dus aanvullende actie nodig is. Niet alle financiële middelen lopen op het moment van schrijven tot en met 2032, mogelijk zijn er dus aanpassingen nodig. Indien nodig wordt het Omgevingsprogramma aangepast middels een collegebesluit.

MER

Een milieueffectrapportage (MER) is een instrument waarmee de te verwachten impact van plannen en projecten op het milieu en de omgeving kan worden beoordeeld. In dit omgevingsprogramma wordt vooral verwezen naar uitvoeringsprogramma's en projecten waarvoor al milieueffectrapportages zijn of worden gemaakt, of naar maatregelen waarvoor door het algemene karakter geen milieueffectrapportage nodig is. Een MER is niet nodig voor dit omgevingsprogramma.

7 Overzicht gebruikte afkortingen en bronnen

Afkorting	Toelichting
BOSA	Bouw en onderhoud sportaccommodaties
CDOKE	Capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DUMAVA	Duurzaam Maatschappelijk Vastgoed
EIA	Energie-investeringsaftrek
EPBD	Energy Performance of Buildings Directive
ETS	Emission Trade System
GPR	Gemeentelijke praktijkrichtlijn
HOR	Handboek Openbare Ruimte
ISDE	Investeringssubsidie duurzame energie en energiebesparing
LAI	Lokale Aanpak Isolatie
LED	Light emitting diode
MER	Milieueffectrapportage
MICS	Mechatronica Innovatie Campus Schiedam
MJOP	Meerjaren onderhoudsprogramma
MRDH	Metropoolregio Rotterdam Den Haag
MVOI	Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen
NEvG	Nieuwe Energie voor Groenoord
NIP	Nationaal Isolatieprogramma
NPLW	Nationaal Programma Lokale Warmtetransitie
NTA	Nederlandse Technische Afspraak
RES	Regionale Energiestrategie
SAH	Stimuleringsregeling aardgasvrije huurwoningen
SDE	Stimulering Duurzame Energie
SEB	Schoon en emissieloos bouwen
SpUK	Specifieke Uitkering
SROI	Social return on investment
SVVE	Subsidieregeling verduurzaming voor verenigingen van eigenaren
TVW	Transitievisie Warmte
UPV	Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid
VvE	Vereniging van Eigenaars
WEii	Werkelijke Energie intensiteit indicator
WcW	Wet collectieve warmte
WIS	Warmtenetten Investeringssubsidie
Wgiw	Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie
Wnb	Wet Natuurbescherming

Tabel 13: Overzicht in dit document gebruikte afkortingen

Bronvermelding

1 Bron: CO_2-effecten Klimaatbeleid Schiedam – achtergrondrapport, CE Delft, april 2024, p11
2 Bron: Monitoring Klimaatbeleid Schiedam, CE Delft, april 2024, p7
3 Zie ook: https://www.opwegnaarseb.nl/
4 Bron: https://schiedam.notubiz.nl/document/6784705/1/Opdracht_gebiedsontwikkeling_A20_zone_Schiedam, pagina 14-15
5 Bron: https://schiedam.notubiz.nl/document/10125637/1/Bijlage+1+RES+1_0+Regio+Rotterdam+Den+Haag, pagina 7
6 Bron: https://schiedam.notubiz.nl/document/10428767/1/Transitievisie+Warmte+voor+Schiedam, pagina 27
7 Bron: https://www.schiedam.nl/sites/default/files/inline-files/Erfgoed-%20en%20monumentenbeleid_DEF_0.pdf
8 Bron: https://www.schiedam.nl/sites/default/files/inline-files/Erfgoed-%20en%20monumentenbeleid_DEF_0.pdf, pagina 24
9 Bron: https://SchieDistrict.nl/wp-content/uploads/2020/06/Update-gebiedsopdracht-SchieDistrict-DEF.pdf, pagina 11
10 Bron: Economische visie gemeente Schiedam, pagina 58
11 Bron: https://www.volkshuisvestingnederland.nl/actueel/nieuws/2024/03/12/europees-akkoord-over-herziene-richtlijn-energieprestatie-gebouwen-epbd
12 Bron: Uitvoeringsprogramma Economie 2023-2025, p13
13 Zie ook: https://open.overheid.nl/documenten/ronl-174c6c52-5592-48eb-b1b1-40dd2b5dbc76/pdf
14 Bron: rapport 'Monitoring Klimaatbeleid Schiedam', CE Delft , 2024
15 Bron: Economische visie gemeente Schiedam, pagina 84
16 Zie ook: https://www.dus-i.nl/subsidies/stimulering-bouw-en-onderhoud-sportaccommodaties
17 Zie ook: https://www.binnenlandsbestuur.nl/ruimte-en-milieu/bng-bank/waarborgfonds-publieke-warmtenetten

Beeldcredits: iStock, Pexels, Unsplash (Leon Hellegers, Niklas Hamann) en Flickr; Gerard Stolk (glasfabriek), Jan Kok, Twee (Opening 'De Cirkel'), eigen materiaal gemeente Schiedam en aanvullend beeld in samenwerking met lokale partners; Sveaparken: OCS Beheer B.V. / Bemog Projektontwikkeling; SchieDistrict: MICS; luchtfoto Fokkerstraat: PDOK (CC BY 4.0).

gemeente
Schiedam

Omgevingsprogramma Klimaat
Schiedam 2026
Deelprogramma Klimaatmitigatie

Maart 2026

Stadskantoor, Stadserf 1
Postbus 1501, 3100 EA Schiedam
14 010
schiedam.nl